

**Kysucká knižnica v Čadci v zriaďovateľskej pôsobnosti
Žilinského samosprávneho kraja, 2013**

ŽILINSKÝ
samosprávny kraj
zriaďovateľ

S FINANČNOU PODPOROU
MINISTERSTVA KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

**Zborník vybraných súťažných prác
9. ročník Celoslovenskej literárnej súťaže duchovnej tvorby**

JURINOVA JESEŇ 2013

Obsah

Vyhodnotenie súťaže.....	5
Poézia.....	7
Pri prameni Hrona.....	9
Odchádzanie I.....	11
Odchádzanie II.....	11
Balada o lúčoch.....	12
Čestnéuznania.....	13
Sadenie.....	15
Biela.....	15
Vzkriesený s krížom.....	16
Život /zá/visí.....	17
Bezdomovec.....	18
Etymológia môjho manžela.....	19
Próza.....	21
Zmarená zvedavosť.....	23
Veľký piatok.....	26
Prvý deň po smrti.....	31
Svetlá v zákrutách.....	35
Kto hľadá v sene... ..	38
Fatálna strata.....	39
Čestnéuznania.....	43
Viera, nádej, láska.....	45
Stačí malé zrnko... ..	49
Ďalšia obeť.....	52
...si preč.....	54
Život je Boží dar.....	56
Vladimír Pavlík In memoriam.....	59
Život je posvätný.....	61

Vyhodnotenie súťaže

Poézia

1. Pavol Ondřík (Za báseň Pri prameni Hrona)
2. Gabriela Grznárová (Za básne Odchádzanie I., Odchádzanie II.)
3. Zuzana Martišková (Za báseň Balada O lúčoch)

Čestné uznania:

Roman Beňo (Za básne Sadenie, Biela),
Sestra Mária Bonaventúra (Vzkriesený s krížom, Život/zá/visí)
Mária Malá (Za báseň Bezdomovec),
Mária Adamčíková (Etymológia môjho manžela),

Próza

1. Jozef Páleník (Za prózu Zmarená zvedavosť)
2. Michal Mikuláš (Ukážka z trilógie Paľo Hlina),
Zuzana Martišková (Svetlá v zákrutách)
3. Tomáš Gerbery (Kto hľadá v sene, Fatálna strata)

Čestné uznania:

Dominika Chrastová (Viera, nádej, láska),
Eva Masná (Stačí malé zrnko...),
Katarína Matušková (Ďalšia obeť)
Katarína Jančeková (...Si preč),
Ľudmila Zimmermannová (Život je Boží dar),

POÉZIA

Pri prameni Hrona

Zem pod posledným snehom stoná
Ja som si zastal pri prameni Hrona
Dávnu svoju túžbu tak naplniť...

Uvidieť
Kde sa rodí legenda
Kde sa rodí krása a sláva
Kde sa ľudia rodia
Kde sa rodí kraj

Len si tečie
A sa dáva
Dáva, dáva...

(Prapradávny obraz lásky...)

Netuší čo ho ešte čaká
Ako národ formuje
Do kroja
Do piesne
Že mnohým meno nesie...

On tu zatiaľ
Ako nemluvňa si tíško mumle

Ó, jak zvučne by si si zazurčal
Keby si čo len trochu znal a tušil
Veľkosť svojho poslania!

Oblažíš, poláskáš národ horou živý
Tam aj mrúci
Banstvom sa cestou pokocháš
Slatinský zteší pozdrav od Poľany

Vzrastieš do majestátu a sú ťa valy...
Kol' Žiarov neslávnych či slávnych
I kolo ducha Beňadika
Premodlenej pevnosti

By vše kam prídeš
Život
Krása sa zelenala...
Až korunu svoju príjmeš
Vpadnúť do Dunaja

Oj Hrone Hrone
Vodo valná
Čo zo zeme vyvieraš!

Len ho nes
To slovo slávno
Na vlnkách – žblnkách
Všade kade pretekáš

Že aj človek povstal z Prameňa
A ku korune svojej slávnej
Životom sa rinie

Nech to žitie naše ľudofudské
Nesie radosť
Šťastie tvorí
Ducha dvíha
Krásy svet

Vo vode
Pri prameni
Uč sa Pravdy
Uč sa zmyslu zrozumiť...

Odchádzanie I.

Dedinou blúdi marec – cudzí mím.
Za humnom reží nepotrebnú plánu.
Dávaš mi srdce z jarmočného stánku.
Radšej sa tvárim, že nič nevidím.

Hádame, kde nás tlačia korene
a zatiaľ ktosi rieši krídla stromov,
aby sa aspoň mohli vrátiť domov
vykričať každú bolesť po mene.

Sadnem si k tvojim bosým spomienkam
a ukryjeme všetky prázdne dlane,
aby nám smútok nenapadal na ne,
kým marec blúdi. Blúdi ktoviekam.

Odchádzanie II.

Pospiatky chodí ticho krajinou,
po prázdnych stromoch vešia prázdne dlane.
Aj múku vezú naspäť do mlynov.
Zbytočne sa ma pýtaš, čo sa stane,

keď do špinavých hárkov papiera
balím si srdcia, pohodené na svet.
Nedovoľuj mi takto zomierať...
Potichu si ma trhaj k sebe naspäť.

Na koncoch sveta majú zastreté.
Pospiatky zvony odchádzajú z veží.
Tak teda nehovor mi o lete,
keď do vtákov tak beznádejne sneží.

Zuzana Martišková
Topoľčany

Balada o lúčoch

Spomalene
zmietla
predĺžené tieňe
len tak pohodené
na parketách
s adoptovaným menom stromu

Vlasy jej zryšaveli
po pruhoch

Žalúzie stišujú dorážanie do skiel
A v každom druhom riadku
prach imituje pantomímou čiastočkový dym

Len
zažmurkala
vo verajách
kým vypínačom zažla
svoje
„Buď svetlom, Pane...”
mäkko tieňované

JURINOVA
JESEŇ
2013

ČESTNÉ UZNANIA

Sadenie

kráčam so svojimi snami
ako so semienkami po vreckách
čím dlhšie ich nosím
tým menej stačím s dychom

ak niektorý upustím
na plodnú zem
poviem o ňom iba vetru

vietor zasadil viac stromov
ako človek

Biela

v bielej kuchyni
si žena rukami
odkrajuje z cesta
čochvíľa bude od múky
biela ako smrť

jej deň
je para spod pokrievky
pomaly sa prediera
škárrou v okne

v bielej kuchyni
si žena rokmi
odkrajuje z cesty
čochvíľa bude od smrti
biela ako múka

Vzkriesený s krížom

Posielame si ho
s veľkonočným práním
žeby sa Vzkriesenému
s krížom - po ňom opäť cnelo
len aby sa nám
ľuďom dneška
konečne zachcelo
prijatť ovocie
čo nebo vytrpelo
Božie odpustenie
m i l o s r d e n s t v o
objatie Otca
návrat domov
nie s obavami
veď domov
cez rany brata
trvalo otvorené
ktorý ich neráta
odpúšťa
a stíska vrelo

Život /zá/visí

Môj život neraz
/zá/visí na vlásku,
preto mu dávam
jedinú otázku:
„Dokedy vydrží,
kto ho podrží,
konečne zachytí
do svojich dlaní?“
/Zá/visí predsa len
na /v/Láske -
jej večnom darovaní.

*Mgr. Mária Malá
Lutila*

Bezdomovec

Zas stojíš pred naším domom
V očiach odletení vtáci
Odkvitnuté kvety a dážď
Spod mosta vanie ku mne chlad

Ako Alžbeta vyberám omrvinky
Drobné z peňaženky
Jabĺčka, ktoré už nikto nechce
A ty ďakuješ

Si vari Ježišov apoštol?
Nemáš, kde by si hlavu sklonil
Samaritán sa pri tebe nezastavil
Opustili ťa ruky sestier

Ich jemnosť časom stvrdla
Ako lak
Ním si nastriekali aj dušu
Teraz je slepá

A ty
Ako dieťa zahryzáš do jabĺčka
S jeho vôňou hľadáš v blížnych
Stopy Krista

*Mária Adamčíková
Považany*

Etymológia môjho manžela

Má svojho patróna v nebi
(Rasťo je Crescens po latinsky)
Dorástol jak v poli chlebík
Zrnká sa sypú z plnej misky

A my sa tešíme z neho
(Crescens je Rasťo v slovenčine)
Náš život zavráva nebom –
veď rast je cesta k Bohu – či nie?

PRÓZA

Zmarená zvedavosť

„Dobrý deň, voľné prosím?“ spýtal som sa, otvoriac dvere vlakového oddelenia, hoci som videl voľné sedadlá, pretože v ňom, teda v kupé, sedela len žena s malým dievčatkom. Zrejme jeho matka. No slušnosť tak káže. Zreteľným kývnutím hlavy mi odpovedala, možno aj pery sa unúvali s odpoveďou, ale neregistroval som to. Sadol som si na voľné miesto oproti spomínanej žensko-dievčenskej dvojici. Podchvíľou sme sa na seba akože nenápadne pozreli, ani čo by sme sa šacovali, ba s malou spoločníčkou sme si aj sprisahanecky žmurkli. Dva či tri razy. Pravdaže s pridaním šibalského úsmevu. Veď aj tak možno vo vzťahu muža a ženy, čo aj vekovo zjavne nevyváženého, či nie? Medzitým sme sporadicky cez okno pozorovali povedľa nás uháňajúcu krajinu, lež to nevedoť robí každý cestujúci. Teda ak nespí, či aspoň nepodriemkava. Súčasne som sa zo vzájomného správania a náklonnosti mojich spoločníčok uistil, že ich vzťah je naozaj rodičovsko-potomkovský.

Časom sa nám táto pasívna činnosť zunovala, teda mne i malej kišasonke, čo ona dávala najavo nedbalým, ale chytľavým zívaním i pretieraním svojich očiek. Ja som už vedel, čo urobím, čo bude pokračovaním na tejto mojej, v podstate pravidelnej púti dopravným prostriedkom slovenských železníc. Čítanie. Pri takýchto cestovaniach, kde je človek takpovediac rušený neustálym ľudským ruchom, keď sa cestujúci presúvajú po vagónoch hore-dolu za rozličnými účelmi, podchvíľou prehodiac slovko-dve, spravidla z breviára slušného správania, k tomu sa svojou monotónnou opytovacou replikou vmieša do diania večne zvedavý konduktor, nuž a škripot brzd, či hlásenie staničných rozhlasov už ani nevnímam, vtedy si zvyknem upokojujúco čítať. Nie beletriu, ani odbornú literatúru, ale čosi hlbavejšie, čosi, čo možno kedykoľvek prerušiť bez toho, aby čítajúcemu človek ušiel dej, kedy možno zdvihnúť oči od textu, zamyslieť sa. Ba neraz sa to priam vnucuje. Na takýto účel sa mi zdajú vhodné náboženské periodiká. Aj tentoraz som z tašky vytiahol mesačník Posol. náš ergo kresťanský. Dôkladné prečítanie jeho obsahu, spojené s meditáciou, mi vystačí tak na štyri cesty, teda približne na mesiac, napokon veď je to aj mesačník. No určite nie preto. Ale veď to nie je podstatné. Podstatné je, že som si Posla vytiahol aj teraz a začal som v ňom listovať, hľadajúc koniec ostatného čítania, ktorý bol súčasne začiatkom dnešného.

Zmenu diania fádnej atmosféry vo vnútri kupé zaregistrovalo aj, no najmä

oproti sediace dievčatko, ktoré sa už dosť nudilo, avšak únavu a dotieravý spánok statočne odmietalo. Zbysťrilo pozornosť, po chvíli otáľania prekročilo aj prah váhavosti či hanblivosti a spýtalo sa:

„Ujo, to čo čítate, rozprávky?“

Jej otázka mala prirodzený detský obsah. Ak som chcel byť úprimný a pravdovravný, odpoveď sa už v detskej obsažnosti nežiadala.

„No, dajme tomu, že sú to aj rozprávky, lebo aj tu sa píše o dobrých veciach ako v rozprávkach, ale je to najmä poučné, aby sme sa mali radi, aby sme dobre žili, aby sme milovali Pána Ježiša i Pannu Máriu, aby...“

„... koho?“ prerušila moje rozprávanie pri spomenutí Ježišovho a Máriinho mena a ja som začal tušiť i chápať, že dievčička nevie o čom hovorím a koho som spomenul. Jej zvedavosť to však neoslabilo, skôr posilnilo, čoho dôkazom bola možno aj logicky vyúsťujúca a tak trocha očakávaná otázka: „Môžem sa pozrieť?“, ktorá súčasne naštartovala motory v jej detskom telíčku pripravené v okamihu na presun. Avšak tak, ako každý stroj má motory, má aj brzdy. Nebolo to inak ani v tomto prípade. Lež tu boli brzdami matkine ruky, ktoré dievčatko, pohnuvšie sa ku mne, pristavili. Nenásilne, ale predsa.

„Tu sed', nikam nepôjdeš, na to máš ešte čas!“ zašepkala jej matka stroho, no nedalo sa to nepočuť.

Dievčatko sa zháčilo a zostalo zarazené. Smútok v jej očiach i v celom výraze tváre bol neprehliadnuteľný.

„Ak jej to aj neprospeje, určite neublíži,“ snažil som sa opatrne nakloniť misky váh na svoju stranu a povzdychnúc si, som dodal: „Nie je to nič nemravné, či inak zlé. Kresťanské čítanie i fotografie či kresby, čo už to môže ublížiť.“

„Povedala som, že na to má ešte čas,“ nevrlo odvetila matka dievčatka hľadiac kamsi na podlahu, akoby tam kdesi hľadala odvahu pozrieť sa mi do očí.

Zaváhal som a zarazil som sa. Bola to hodená rukavica na duchovný dialóg, no nemal som v úmysle ju zodvihnúť. Aspoň teraz nie. Nie, že by som si nestál za svojim názorom, no uvedomil som si, že debata s touto ženou na uvedenú tému by bola v danej chvíli len hájením si názorov. Každý svojho, čo by logicky zdrsnilo dialógovú treciu plochu. V podstate som nechcel, aby dievčatko videlo, že jeho matke protirečím, čo by si vo svojej detskej obrazotvornosti mohlo vysvetliť, že mamička azda činí niečo zlé, keď jej ten ujo čosi vyčíta.

„Nebráňte maličkým ku mne prísť. Poznáte to?“ urobil som ešte jeden pokus o prelomenie vzdušnej bariéry.

Žena nedbalo mykla plec om a ešte tuhšie si svoju dcérku privinula k sebe. To, chůďa, zaháľalo rozpaky cmúľaním si prsta jednej ruky, krútiac si pritom druhou konce vlasových pramienkov pri uchu. Súčasne sa prosebne pozeralo na svoju matku. Tá však len dodala:

„Ak príde čas, tak jej to vysvetlím.“

„Čím skôr, tým lepšie“, dodal som s odhodlaním naplneným presvedčením, že to nebude dlho trvať, hoci mi bolo jasné, že v názore na dĺžku trvania tejto skutočnosti máme každý svoj meter. Pravda, s veľmi rozdielnou stupnicou.

Zahľbil som sa do čítania Posla, no nateraz som sa akosi nevedel sústrediť. Snahu o sústredenejšie čítanie prerušili záblesky neochoty matky umožniť svojej dcérke, ktorá začínala spoznávať a objavovať svet, oboznámiť sa aj s duchovným priestorom, čo-to by som jej bol povedal o Pánovi Ježišovi, či o Panně Márii, aby sa raz, až sa s týmito menami a podobnými pojmami v živote stretne, netvárila, že je to pre ňu sluchová prvotina. Ja som to šťastie nemal, ale rád ho doprajem komukoľvek, no najmä čím skôr.

Takéto a podobné úvahy sa mi vnárali do podvedomia, keď sa moje dve spoločníčky zodvihli na ukončenie svojej cesty. Bežne sa rozlúčili a pobrali ku dverám kupé. V nich sa dievčinka ešte raz obrátila ku mne a so zamysleným pohľadom mi zamávala. Ba čo viac, sprisahanecky žmurkla. Ako na úvod nášho stretnutia, keď sme sa pohľadmi oťukávali. Odpovedal som jej rovnakou mincou a bol som presvedčený, že svoju túžbu a tentoraz zmarenú zvedavosť po duchovnom poznaní nenechá dlho ležať ladom.

Michal Mikuláš
Nitra

Veľký piatok

Stáli mlkvo ako ovečky bez pastiera, akoby odrazu nebolo cesty. Zvonce nehybne viseli na ich krkoch ako cencúle a skrúsené oči civeli spod čierneho závoja ako stratené hviezdy... Všetky z iného sveta hľadeli jeden na druhého poletujúc ako svätajánske mušky vo večernom vetríku sem a tam a v ich očiach sa zračilo napätie ba priam až zdesenie a smútok. Premeriavali si jeden druhého, akoby sa snažili dobiť si jas jedna od druhej vediať, že zapadlo slnko a nevedno, či ešte vôbec niekedy vyjde. Zomkli sa ešte viac a pokorne zostali stáť, akoby sa všetky cesty stretli tu v tomto prítmí agónie, tmavej, chladnej izby bez oblokov.

„Čo bude s nami, čo si teraz počneme?“

Zovreli dlane oddanejšie.

Hlavy pomaly vädli ako slnečnice a vzduch vlhol... Myšlienky lietali ako rytieri nad čiernou hladinou mora a temné valkýri ich topili ako kvapky dažďa v nekonečnom oceáne. Padali i tí najmocnejší, ktorí ešte lapajúc po dychu silou vôle zdvíhali ťažké šable z vôd, aby bojovali. No ticho bolo ako kosa, ktorá nekompromisne ťala a ťala až pokiaľ všetko nepochovala ako klasy na poli. Hviezdy dohasínali ako petrolejové lampy snažiac sa ešte napíť poslednej kvapky petroleju.

Odrazu všetko stíchlo v presiaknutej krvi zápasu a dohorelo aj večné svetlo.

Noc bez hviezd a v nej blúdiace pohľady mŕtvych duší zmierené s osudom uvedomujúc si, že temnota sa stala teraz ich „svetlom“ nového priestoru, ktorý nikto z nich nepoznal. V tme sa začali ruky dotýkať rúk, akoby si uvedomili opustenie a smrteľnú bolesť tupej samoty. Akoby to bol posmrtný krč, ktorý kriesil nádej. Boli si odrazu rovní, rovní v hriechu, ktorí ich tak spojil a zomkol. Nik sa na nikoho neďaval pohrdavo, boli ako súrodenci sediac a stojac za oblokom vyčkávajúc, čo sa bude diať.

Okno plné tváří a ruky stierajúce hmlu dychu nazerajúce do bezsennej noci a temnot búrky. Nepoznali sa medzi sebou, iba z videnia a z očí, ktoré sa ešte pred nedávnym na seba závistlivo pozerali sa stali najlepší priatelia. Ako by sa bortili svätyne zloby, do ktorých sa uzavierali jeden pred druhým a tie nenávistné a závistlivé pohľady sa vytrácali ako suché lístie opúšťajúce jeseň no teraz zomknuté holými pahýľmi praskajúcej zimy.

A keď človek, ktorého posudzovali a planírovali ako ornú zem priniesol medzi nich vyhasnuté slnko, v plači a smútku ho prijali medzi seba ako jedného z nich a s dôverou ho prosili o zázrak oživenia. Posadali si do kruhu ku stolu a s očami, v ktorých žiarili temné iskry dôvery spievali sledujúc rituál jedného z nich, akoby si niekde v hĺbke kládli otázku:

„Prečo to všetko otec?“

Prosili o odpustenie vidiac, kam až zašla ich ješitnosť a vedomie bezbožnosti.

A ten človek pri stole kriesil nádej o to viac, o koľko viac pochyboval aj on sám.

Odrazu tú Istotu, ktorú ľud skántril im zovrela hrdlá.

Veľký, malý, tučný, chudý, zlý, dobrý sa stretli na jednej bárke v búrke človečenstva.

Pomaly vstávali z lavíc, chudobní i bohatí a so založenými rukami a onemenými ústami prichádzali ku stolu, aby bozkali vyhasnuté svetlo, chladné Kristove nohy.

Akoby sa vytratilo zlo a zomknutí v hriechu, na ktorom mal každý svoj podiel postupne prichádzali pobožkať dielo zloby, ktoré vykonali.

Nezapierali, naopak, priznávali sa v mlčaní vediať, že niet nikoho, kto im to bude vyčítať. Ticho bolo lietajúcimi kópiami ktoré každý bez ostychu hádzal do hrobového ticha. Každí načieral do najtemnejších hlbín svojho vnútra každou kópiou. Akoby čistil bahno človečenstva. Slnko odrazu vyzeralo ako ježko, schúlený a bez pohybu.

„Adamko, čo sme to porobili?“ Nemým pohľadom zahryznutým v Adamovom srdci sa spýtala Anička od susedov.

Mlčky ticho bolo Adamovým priznaním a ďalšou kópiou.

„Načo teraz gabať dom, orať a sadiť, keď... Aký to má zmysel?“

Čím viac nazerali do svojich hlbokých studní, tým viac sa snažili rozdúchať uhlík nádeje.

„Veď predsa to nemôže len tak.“

A ten človek, apoštol nádeje pri stole spieval, načahoval ruky k nebu, no i on si po chvíli sadol, sklonil hlavu a uvedomil si, že je jedným z nich, že je presne taký istý, ako oni. Že tá beznádej ním prenikla ako kópia... No taktiež vedel, že práve on musí byť ten, ktorý nepoľaví vo svojej viere, veď teraz všetky oči boli v ňom zabodnuté s nádejou, aby niečo urobil, aby dokázal, že slnce nevyhaslo, že sa znovu rozsvieti.

Osirela aj dedina... Nikde nikoho. Na dvoroch pohodené hrable, v kútoch opreté vrecia so zrnom, humná roztvorené... Iba sličky sa prechádzali uličkami pomedzi domy ako stratené tiene. Topiaci sneh cinkal do jazierok pod

odkvapmi a psi bezvládne vylihovali na priedomí akoby stratili chuť žiť. Tí, čo tej noci zomierali sa báli zavrieť oči, akoby v posmrtných křčoch čakali na jediné slovo, jedínú správu, že vstal, ako predpovedal. Veď celý život omieľali v rukách drevené patričky až do zoderatia a teraz sa im stal podobný v smrti? Nedokázal to?

Civel starý umierajúci Pavol Hlina von cez maličký oblok drevenice na prichádzajúci súmrak, ktorý sa vliekol z hľbokej doliny k jeho chalupe ako smrť. Snažil sa ešte postaviť z postele, aby rozsvietil lampáš v tmavej kuchyni akoby sa bál, že ten súmrak zaleje jeho vnútro a on opustený sa stratí v černote. Jeho viera bola to jediné, s čím žil svoj ťažký ulopotený život, pozdvihovala ho, keď zúfal, keď plakal a bol sám... A teraz prišla tá hrozná správa, že ho zabili. Zabili jeho nádej, v ktorú niekedy aj cez prsty veril.

„Čo ste to porobili ľudia?“

„Prečo?“

„Nemohli ste vydržať, kým umriem?“

Zvláštnou silou tela vstal a dotackal sa k oknu. Chcel všetko vrátiť späť, ešte raz sa pozrieť na život od začiatku, ešte raz „presvietiť“ to jeho učenie, nazrieť do jeho slov z hľbky. V ten okamih sa v jeho pohľade zrkadlilo detstvo, akoby nechcel prijať svoju smrť.

„Zajtra musím na jarmok popredať sliepky a potom s chlapmi zájsť do krčmy a podebatovať, tak ako za starých čias, poťažkať si, posediať, zasmiať sa a zaspievať. Ej dobre bude veruže!“

Ako tak vyzeral celý roztrasený von cez oblok, akoby sa odrazu vrátila teplá krv do jeho žíl.

„No veru aj poorať treba, posadiť a večer naložiť tabaku do fajky a len tak sa dívať po božích chrbtoch.“

Spomenul si, že na nedeľu sa ohlásil aj jeho brat.

Nohy sa mu podlomili a spadol na kolená s ťažkým dychom. Akoby sa v ten okamih vrátil späť. Oprel si hlavu o múr a rozplakal sa.

„Brat môj drahý, odpočinutie večné daj mu...“

Pochopil, že už nikam nepôjde, on už nikam nedôjde. Zrýchľil sa mu dych a pred očami sa mu zahmlelo. Natiahol ruku k stolu aby zapálil svetlo, no bezmocne sa zvalil na zem ako starý strom, ktorý už nevládze nieť ťarchu svojich konárov. Horko zastonal.

„Zomieram?“

Pochopil, že naozaj dosiahol vrchol, že už nejestvuje pre neho starosť o veci pozemské, akoby to z neho všetko opadalo ako náklad z rebriniaka. Z toho všetkého, z čoho si ešte donedávna robil hlavu sa stalo teraz čistou márnosťou. Doplazil sa k posteli a zvalil sa do vyležaných perín a zapadol do nej

ako do rakvy. Tma sa pomaly rozlievala v izbe akoby už dočahovala džbán na límec. Viečka mu oťaželi a on pochopil, že jeho sila žiť je vyčerpaná do poslednej bodky. Oči ako čiarky už len hmlisto vnímali sediacu mačku na parapete obloka ako sa díva tam, kam ešte on pred malou chvíľou, keď veril v život. No nedokázal pohnúť ani prstom. Dobré vedel, že keď sa uzavrie aj táto posledná štrbinka jeho očí, zanikne v nich aj svet, s ktorým zrástol ako klas k zemi. Akoby to bol okamih pravdy, skúška jeho viery, ktorú za plných svojich síl v sebe bohabojne živil ako rytier. Ako hrdo hlásal, že smrti sa netreba báť. No až teraz si uvedomoval, čo znamenali slová, ktoré až do vyschnutia perí neustále opakoval ako zaklínadlo. Chcel v nich teraz žiť a smiať sa, bo veril, že sa naplní písmo, no predsa, zaiskrila v ňom pochybnosť. „Odíd' satan!“ Zahnal sa rukou, ktorá by už ani muchu neodplašila.

„Ale čo keď?... Aj Kristus ľahol. Veď si ho dnes smrť pobrala ako obyčajné hoviadko.“

Hlina zbieral ešte posledné sily, aby udržal viečka pootvorené. Zazrel otvorenú knihu na stole, do ktorej si večer čo večer zapisoval svoj život a on ešte v tú chvíľu ju chcel dočiahnuť.

„Dnes zomrel Kristus a ja s ním, zomrieme aspoň spolu ako ľudia, ako priatelia, tak ako sa patrí, bolo tu krásne...“

Akoby sa bol v tú chvíľu zmieril, bez sily sa vzoprieť.

Ticho si pošepkal a niekde v hľbinách pocítil zrnko radosti, že predsa len nebude umierať sám.

„A čo keď skutočne vstane ako hovoril?“

Ešte akoby v tento veľký okamih chcel uveriť a možno aj veril, bol to ten jediný batôžtek, ktorý mal zbalený na cestu, ktorú si nevedel predstaviť.

Tieto myšlienky ho obmývali ako morské vlny pevninu, no nedokázal už odpovedať.

Pokorne sa nadýchol a čakal na smrť ako zmordovaná kobyla, čo sa nevládze postaviť pod ťarchou zvláštnej sily, ktorá ju mocne drží na zemi.

„Spomeň si potom, drahý priateľu, Kriste na neveriaceho Tomáša a príď sem, hľa k mojej posteli a zašepkaj do chladných uší...“

Pavol Hlina, človek s veľkým srdcom už nedopovedal.

Jeho posledný výdych sa rozletel von oblokom ako biela holubica, nevedno kam.

Dolinou sa rozoznel umieračik, no nepatril jemu, ale Kristovi, ktorý dodýchal spolu s ním.

Ľudia mlčky vychádzali z útleho kostolíka v doline netušiac, že nestratili iba Krista, ale i Paľa Hlinu. Postupne sa rozpáchli ako čierne bodky po úbočiach v zvláštnom čiernom závoji, ktorý žiaril viac ako samotná tma noci a

za oblokmi sa rozsviecovali prvé lampáše. Iba v kostole a v Paľovej drevenici zostala úplná tma... Rozfúkal sa jarný vetrík, ktorý v korunách borovic nôtil smutné lamente, akoby hora spievala dvoma výdychmi opúšťajúcimi kolísku, svoj Domov.

Ešte v tú noc pán farár vzal do holých rúk Ježiškovo polonahé telo, vzal ho do náručia ako dieťa, ktoré zaspalo v matkinom lone a ťažkým krokom ho niesol k hrobu. Díval sa uprene do jeho zavretých očí, akoby v nich videl koniec svojho života, svoju ochablú vieru a zhasínajúcu nádej. Uložil ho do hrobu, ako by to bolo jeho jediné dieťa, pre ktoré žil. Chvíľu zotrval na kolenách hľadiac do jeho rán krútiac hlavou nad zlobou ľudskosti, veď bol nevinný, veď miloval, liečil, pohládzal, syn Boha!

„Preboha, čo sme to porobili???...“

Zaznel podlomený výkrik pri Božom hrobe, ktorý sa vzápätí stratil v neznesiteľnom tichu kostola. To ticho, ktoré predtým miloval, ktoré hľadal, v tichu, kedy sa rozprával s Bohom, v tichu, ktoré mu dávalo silu, lebo cítil Hlas, to isté ticho ho dnes križovalo, mučilo a on v tom tichu potichu zavíjal ako smrteľne dorazený kojot do bezmesačnej noci. Plakal ako nikdy predtým, akoby až teraz, v túto najtemnejšiu hodinu pochopil, ako veľmi ho miloval.

Vstal a prehnúť, akoby za sebou ťahal pluh všetkých hriechov pomaly kráčal cez prázdny kostol k oltáru, ktorý bol úplne prázdny až na kosť, a to najstrašnejšie i bohostánok bol roztvorený ako opustená drevenica, z ktorej sa vytratil Domov, priateľstvo a pohladenie, útočisko pred ťarchou života.

Skácal sa k zemi ako štátý dub a zreval do nemého ticha akoby ho prebodla kópia, ktorá ho nezabila, no skaličila v najbolestivejšom mieste človečenstva.

„Odpusť nám našu neveru, sme ľudia z mäsa a kostí, ktorí plačú, keď strácajú, obzvlášť, keď milujú. Ktorí sú ako hoviadka, ovečky, ktoré si privyknú na pastiera, ľúbia ho a nasledujú, no boja sa búrok, zutekajú, nevyčítaj nám to, nekarhaj našu nedôveru, no zomkol si nás svojou smrťou a my sme pocítili priateľstvo tu, dole medzi nami, veď i s Jozefínou, s ktorou som nebol za dobré sme si dnes v tomto žiali podali ruky a objali sa... Stratili sme zmysel, Teba, veď i to je predsa znak lásky, a či nie? Pokojne nás súď za to, že sme vymenili vieru za žiaľ, on nás spojil a rozlámal bariéry predsudkov, stali sme sa rovní a nech sa deje čo sa deje, sme spolu a keď máme zomierať bez Teba, tak chcem zomierať s hoviadkami, bude mi ľahšie. Tí mi síce nádej na večný život nezaručia, no budem zomierať v ich náručí, bude mi ľahšie.“

Zmierime sa so smrťou ako ľudia, Pane, mám ich rád, dnes ešte viac ako predtým.

Ľúbim ich tváre, dnes som im do nich nazeral a videl tú bezmocnosť, ktorá bola i mojou bezmocnosťou. Tie pohľady rozprávali ako Tvoje ticho, akoby si

sa bol prevtelil Ty sám do nich, išla z nich láska, nádej, oni tu stáli, keď Ty si zomieral a si nás opustil. My sme trpeli, možno ešte viac, ako Ty. Ty si si pokojne zomrel aj so svojou vierou a my sme sa len prizerali a museli žiť s trpkosťou kalichu a neistotou, ktorú si Ty svojim krížom priniesol k nám. A vravel si, aby sme verili, že sa naplnia slová Písma, áno verili sme, nebol dôvod, aby nie, ale keď Ťa tak ukrutne dobili, opluvali, zavesili na plecía kríž a nakoniec prebodli, zatriaslo to našim vnútrom ako búrka, boli sme navyknutí vidieť smrť, to áno, ale slovami ju ešte nikto nikdy neprelomil a preto sme zakolísali. No milovali sme Ťa a v tom sme pevní ako stromy na úbočiach. Až doteraz a naveky. Ježiš, prečo si to dopustil? Pozri, vonku sa rozpršalo, cinkajú zvončeky, ešte aj dieťa Tvojho Otca narieka a kvapká do nášeho vnútra, tak prosím odpusť nám a nechci, aby sme sa radovali.“

Prvý deň po smrti

Kde tu štekot psov v povetrí mĺkveho ticha. Vyšlo slnko za závesom čierneho závoja. Tá istá dedina ako včera a predsa odrazu iná... Sneh cinkal do jazierok pod odkvapmi, sneh bez stôp, obloky zatemnené. Uličky stratené pod mokrým snehom, kde tu chumáč trávy vykúkal akoby si zmýlil čas. V diaľke šumel potok a vo vzduchu rozvonievali zajačince. Zvon mlčal, akoby sa bál do ticha čo i len slova vydať. Aký nádherný deň a predsa ostrejší ako včera. Utopila sa radosť ako ratolesť v dravej vode. Presne taká bola aj atmosféra v kaviarničke, kam chodieval Paľo Hlina i napriek tomu, že tóny šansónu nekompromisne bili clivotu, mal to tam rád. Ba dokonca opäť tie isté tváre posedávali na miestach, ktorým s poúsmevom hovorieval „inventáre“. On bol jedným z nich. Bol, a už nie je. No tieto „hodiny“ života akoby nebola pokazila jedna vypadnutá súčiastka mechanizmu, v tom sa mi zdá byť život mrazivý. Príde a v tichosti sa vytratí ako vôňa ženy, za ktorou sa nestihneš ani obzrieť a už je preč. Iba nezachytený obraz, matná predstava si skladá Evine telo kameň po kameni, jej ducha a nežnosť prizdobuje zlatom. Akási zvláštna fatamorgána, ktorá telom a dušou preletí ako vták a zanikne na rozpálenej plachte obzoru v peci túžby. A tie škvrny okamihov si niesol zovreté v dlaniach po celý život. A kde sú teraz? Kam sa stratili? Alebo ich ešte stále drží v kamenných, ľadových rukách ako tajomstvo?

Borovský farár už nemohol zostať sám, fara bola priteskná. Chladné vysoké múry a pohľad na opustený kríž tam pribíjal jeho. Zavrel bibliu a zložil si okuliare, akoby bol dobojoval.

„Utopila ma láska k nemu ako k človeku, stratil som Priateľa, pre ktorého som žil, ktorému som veril... Som sám.“

Akoby matka stratila syna, ale čím zahlušiť túto bolesť? Čím zmáčať tento

smrtiaci smäd?

Človek dotýkajúci sa vlastného dna akoby prstami v bahne hľadal zrnko nádeje a on ho v tú chvíľu černoty našiel. Akoby sa bol od nej odrazil. Áno, potreboval spoločnosť, potreboval človeka, potreboval priateľov, veru aj tých, ktorých z ambóny tak často poučal a posmeľoval v ich súženiach, bo teraz bol jedným z nich a nebolo toho, kto by teraz v tejto chvíli posmelil jeho, naplnil bezhraničnou nádejou. Chcel sa odrazu stať človekom z jeho ovčince, ktoré mu bolo zverené, ktorý bude zomierať tak ako oni. Bez nádeje ale aspoň v ich blízkosti. Bolo mu jedno, že sú, akí sú, ba naopak, pocítil práve silu spoločného hriechu, veď aj on je teraz jedným z nich a nech sa už deje čokoľvek, ale predsa len nie je sám v neistote, veď koľkí to už majú za sebou a on? Nie je predsa žiadnou výnimkou. Jednoducho tak sa krúti svet. Toto seba priznanie mu poľahčilo a pružne vstal od stola a polotichým hlasom zašepkal:

„Otče, do Tvojich rúk porúčam svojho ducha.“

Pocítil odovzdanosť, vieru aj nevieru v jednom. Tak, ako ju ešte nikdy predtým nepocítil.

Vybral Ježiška z hrobu, omotal ho do plachty, vzal do náručia a pobral sa do krčmy medzi chlapov. Pri pohľade do jeho zavretých očí nezatajil v sebe zvierajúce hrdlo, akoby sa všetko vracalo späť. No díval sa s chlapeckou rozvahou ďaleko pred seba, na cestu, aby zahnal úzkostné volania záhrobia.

Otvoril dvere krčmy a vstúpil.

Ľudia bezstarostne popíjali, pofajčievali akoby tu sedel zabudnutý, opitý čas, ktorý pozabudol, kde bol včera, ten najsmutnejší čas Pravdy o Kristovi. Farár zmeravene zostal stáť na prahu dverí, akoby sa presviedčal, že okamih včerajšej noci bol len snom, že nie je pravdou a po chvíľke krátkeho zadumania vkročil dnu. Divoká hudba a zafajčený priestor, tancujúce polonahé ženy, nik ho nevnímal. Akoby vstúpil do sveta, kde je iba tieňom.

Tíško sa predieral zvukmi šialenej hudby s Ježiškom v náručí až ho musel držať ešte pevnejšie, aby mu orgiálne pohyby tejto zvláštnej zábavy nevyrazili z rúk Krista.

Sadol si a s láskou milujúcej matky ho položil vedľa seba.

Sledoval bezstarostné tváre mládežníkov, jeden po druhom. Započúval sa do rozhovoru pri vedľajšom stole ale nikde ani zmienky o tom, čo najviac krájalo jeho dušu.

Akoby sa bol vrátil do svojho mladického sveta. V rohu uvidel sedieť dievča, ktoré mu pripomenulo jeho prvú lásku, a on chcel všetko vrátiť späť, celý svoj život a všetko začať odznovu. Ešte raz započítať tú cestu, obetovať lásku k žene, keď sa rozhodol, že sa stane kňazom. Znovu nájsť toho Krista, ktorý vtedy začínal učiť, uveriť mu a nasledovať ho. Vidieť ho žiť! No teraz už nebolo

koho. Celý svet ležal vedľa neho mŕtvy.

Keď sa v ten večer opojený vínom vracal s Ježiškom uloženým pod jeho pazuchou, spomenul si na svojho priateľa Paľa Hlinu a zamieril k jeho drevenici. Paľo ho vždy svojou prostou povahou dokázal rozveseliť ba i povzbudiť. Bol pre neho stelesnením pravdivého človeka, ktorý nikdy moc nerozprával, ale žil. Žil! Bol pevný ako skala, nikdy neplakal, akoby ani srdce nemal, no vždy dokázal prijať život taký, aký bol a kráčať ďalej. Spomenul si, keď stál nad hrobom svojej ženy, ktorú tak miloval, nevydal vtedy ani hláska, iba nehybne stál a tupo hľadel až kým posledné hrudky hlíny nezakryli jeho svet, v ktorom bol šťastný. Keď mu pán farár vtedy prial úprimnú sústrasť, tíško mu Hlina pošepkal:

„Boh si tak prial a ja verím.“ Stislo mu hrdlo. „Že Ježiško zlomí okovy hriechu a budeme žiť večne...“

Borovecký farár vtedy pochopil silu viery. Veď Paľo stratil niekoho, pre koho žil, ženu, s ktorou tvoril jednotu a prežil niečo, s čím sa teraz on sám nevie vyrovnáť. Stal sa symbolom nádeje, pevnej a neotrasiteľnej viery.

Zamieril teda k jeho drevenici s pocitom nádeje, akoby ho naplnilo prazvláštne svetlo.

Kráčal hlbokým mokrým snehom za jasnou Betlehémskou hviezdou.

V drevenici bola tma a farár na chvíľku zaváhal, či je vhodná chvíľa teraz budiť Paľa.

No potreba počuť jeho slová povzbudenia vyhrala nad spoločenským úzusom.

Zabúchal na dvere a ticho čakal.

„To som ja Paľko, farárko Jozef.“ Zaznelo do prázdnej tmy.

Mysliac si, že nepočuje, pootvoril dvere a vstúpil do hľbokej tmy.

„Paľko, to som ja.“

Nik sa však neozýval. Podišiel teda ešte hlbšie dnu do kuchyne.

„Paľko, ja som.“

V tme mu začali postupne vstávať obrysy a zamieril k posteli v kuchyni, kde spával Paľo. Uvidel ho. Spal.

Na chvíľku zaváhal, či ho budiť alebo nie, no nádej jeho slov, na ktoré sa tešil prelomili aj tento múr. Pritiahol si stolicu k jeho posteli a prisadol si. Ježiška si uložil na stehná a chvíľku sa zadíval na spiaceho Paľa.

Na štipku mu závidel jeho spánok, bol vyrovnaný a pokojný.

„Paľko, to som ja.“

I keď mu neodpovedal, farár cítil blízkosť priateľa, na ktorého sa tešil, akoby mu to bolo v tej chvíli stačilo.

„Paľko môj, vždy som sa snažil ľudí povzbudzovať v ťažkých chvíľach, keď

život mocne vykrúcal palicou, pamätáš, keď som spolu s tebou stál nad hrobom tvojej milovanej ženy a utešoval ťa, že človek nezomiera, iba jeho schránka a ty si tak hlboko veril. A pohľad, kto tu teraz leží na mojich nohách. Ježiško nám umrel. Od toľkého žiaľu som stratil všetko, i svoju vieru. Zomrel. Nemám už nikoho. Ani ty a teraz už ani ja. Paľko môj, osireli sme.“ Rozplakal sa. „Prečo som ho vôbec spoznal, keď teraz... Vieš, celý čas, keď kráčal na kopec som dúfal, že niečo urobí, veď je boží Syn. Liala z neho krv, padal, ale vstal. Kráčal. A tie jeho oči. Akoby ho opluli všetky sliny sveta, tie tiché, odovzdané a zakalené oči. A my sme tam stáli, bezducho ako solné stĺpy a nič sme nedokázali urobiť. Vieš aké to muselo byť pre jeho matku?

Syna, ktorého milovala teraz pred toľkými zrakmi bili, tĺkli a ona kráčala v zástupe hľadiac na celý ten nezmysel. Strašné. Prečo som radšej nebol niekde inde a nemusel to celé vidieť, načo som ho vôbec spoznal?”

Pretrel si zarosené oči.

Uvidel na kredenci fľašu pálena, načial sa, zubami vytiahol štupeľ a napil sa.

„Paľko môj, nevidel som ešte toľko zloby pohromade. Ej, za dobrotu na žobrotu.“

Zahľadel sa na Ježiškovu tvár, jemne ho pohladil po vlasoch, akoby mu ešte raz hlavou prebehla včerajšia noc.

„No nič, čo sa dá robiť. Aj tak dobre hovoril a keď nič iné, je to kľúč k láske medzi ľuďmi, aby sme si boli bližšie, aby sme sa milovali. Možno toto tým zamýšľal.“

*Zuzana Martišková
Topoľčany*

Svetlá v zákrutách

Pilotná kapitola

Posledný z posledných...

(úryvok)

Na vretene sa šuchotavo skrúcala priadza vlákna medzi jeho ukazovákom a palcom. Od nekonečnej monotónnej roboty už mal bruška celkom stvrdnuté, takže bolesť neustále sa zodieranej kože už ani necítil.

Len v noci ho občas prebudil pocit horiacich prstov. Vtedy vstával spotený s krčvito vykrútenými, od bolesti stuhnutými rukami a máčal si ich v chladnej vode v džbere pri lôžku.

Pokorne celé hodiny skrúcal vlákna pravou rukou otáčaním vretena v smere hodinových ručičiek, ľavou pridížal jeho koniec pri pradiive, mechanicky ho vyťahoval a skrúcal na niť.

Nemal rád túto techniku, bola pomalá, niť nie vždy rovnako hrubá vyvolávala zlosť tkáčok na trhu a stávalo sa, že takmer nič nepredal, hoci sa celé dni a noci úporne snažil, zavčas rána vyrážal do miest na trh a vracal sa nocou či až druhým dňom s perami popraskanými ustavičným mrmlaním nespočetných modlitieb, ako sa bál, že ho cestou prepadnú a oberú aj o to málo, čo niesol.

A keby sa tak aj stalo, iste by to bolo len preto, že on, ako pradiar nemá vlastného patróna, tak sa priklonil k svätému Pavlovi, patrónovi tkáčov, ktorého si aj predstaviť vedel, lebo mu ho v kostole ukázal pán farár, keď sa ho na to pýtal, ale pripomenul tiež, že tkáčov má na starosti aj svätá Atanázia, lenže tú nemal asi kto vymaľovať či vystrúhať. Aj tak mu bola trochu milšia. Predstavoval si ju ako krásnu ženu, čo klopoce na kolovrátku vedľa neho. Ženu, akú nemal... Už nemal.

Ale sníval, že raz bude mať aj on kolovrat. Veľký, rýchly, bude mu klopotiť do rytmu a krásne tenká niť sa bude točiť na krídle a namotávať na cievku. Pradiiva bude ubúdať, cievka bude tučnieť ako napuchrený holub, on napradie viac, popredá tkáčom a konečne sa so synom dosýta najedia.

Dnes nemal zas šťastie. Zárobok skoro žiaden, navyše sa mu vykývali praslenny na vretenách a skôr ako sa opäť mohol pustiť do práce, musel si vystrúhať nové kolieskové závažia. A s nožom sa veru jeho zhrubnuté prsty nekamarátili.

- Dovoľte mi, otec, ja to spravím... Prosím... Veľakrát som sa díval a viem, čo a ako. – sadol si oproti na lavicu sotva desaťročný chlapec s rozstrapkanými rukávami i spodkami širokých nohavíc.

- Ešteže čo! Nôž deťom do rúk nepatrí, synak. Nepamätáš, koľko krvi si stratil, keď si to minule tajne skúsil? Chceš, aby som... – nedopovedal.

Pery sa mu roztriasli, lebo z pohľadu Belka vyčítal, že sa hanbí za otca, ktorý neznesie pohľad na krv. Ešte veru nezabudol, ako hystericky kričal a prosil svätú Atanázia, tú patrónku tkáčov, aby mu zachránila jediného syna...

Susedia si doteraz pošuškávali a smejú sa im, akoby nestačilo, že sú najchudobnejší v dedine i širokom okolí, všetkými odstrkovaní, hodní len opovrhnutia a posmeškov...

Sklonil hlavu a smutne sa odšuchtal dozadu malej temnej stuchnutej kútice.

- Chod' von, za chlapcami. Na čerstvý vzduch. Tebe prináleží sa hrať, nie tu so mnou v šere tráviť čas. – povzbudzoval ho, snažiac sa o úsmev.

Miloval svojho jediného syna najväčšmi na celom svete. Tak rád by mu poskytol všetko, o čom počúval na trhoch. Tak rád by ho videl pekne zaodeného, ako mešťanov, čo sa so zdvihnutými hlavami hrdo prechádzali a pohrdavo zhora hľadeli na úbohého pradiara únavou opretého o palicu nad košíkom škaredo natkaných prihrubých, skoro na nič súcích nití... Ale za utŕžené mince sotva kúpil kus podradného posúcha, čo by bol pekár aj tak po trhoch hodil lačným vychudnutým psom či pol džbánka už chyteného mlieka.

- Len čo vyjdem, všetci zmiznú... Vraj sa nebudú hrať ...so synom zbabelca... - zamrmlal si Belo pod nos.

Tváril sa, že nič nepočuje, ale práve vyrezávaný praslík sa mu roztriasol v rukách.

Nechal si vlasy padnúť do tváre, aby Belko nevidel, ako ho jeho slová zaboleli.

Belko to videl.

Zamrzelo ho, čo vyslovil.

Ale nahlas povedané slová a vystrelený šíp už ani Boh nezastaví...ako počul od nej, keď si nahlas čítala o nejakej kráľovnej - pyšnej Niobe a Bohovi Apolónovi, čo prineskoro oľutoval a už nezachránil, hoci aj chcel, posledného syna tejto zlej kráľovnej, ktorá sa posmievala jeho matke... Aj on by najskôr od zlosti najradšej pozabíjal všetkých, čo sa mu posmievali, kvôli mame, ktorá ich opustila...Kvôli otcovi, čo ju nedokázal zadržať. Ale po tejto rozprávke pochopil, že potom by už márne plakal a ľutoval to. A byť vrahom, nechcel...Aj ten Boh predsa odpustil Niobe.

I teraz svoje narýchlou vyslovené slová veľmi ľutoval.

Mal rád svojho otca...

...aj keď sa mu za neho všetci v dedine smiali... Aj keď kvôli nemu nemal žiadnych kamarátov a každý sa ich chatrči zďaleka vyhýbal.

Čo sa pamätal, vždy tam bol pre neho. Staral sa, bol by mu dal i posledné...a aj to niekedy, keď jedla bolo primálo, robil. Vedel, ako sedí pri jeho posteli a hladká ho po rukách a po líci, myslíac si, že už dávno spí, úplne vyčerpaný a prikrýva navyše svojím zaplátaným plášťom, len aby mu nebola zima...keď už mu nič iné ponúknuť nevie... Ako vždy dokáže nájsť vo svojom srdci pre neho úsmev a povzbudivé slová... Tak rád spomínal, ako napríklad pred rokmi spolu bláznivo vyskakovali na jar za chalupou, aby bol ľan ten rok vysoký... ale pre zranenie nohy to už nerobí... len musí o to väčšmi ťažko pracovať, aby mal vždy, čo dať jemu do úst.

Mal ho vskutku rád, veď mal už iba jeho.

Jeho... a to dievča spod lesa.

Krásne oblečené a učesané dievča, hnedovlasé, žiarivooké s veľkou knihou na kolenách, ktoré tajne počúval, nevediac, že už o ňom aj tak dávno vie... a preto číta hlasnejšie, a preto vysvetľuje, keď sa jej zdá, že ten chlapec skrytý za stromom sa mračí, lebo niečomu z jej príbehov nerozumie.

Mgr. Tomáš Gerbery, PhD.
Plešivec

Kto hľadá v sene...

Hlavnou úlohou zmiznutých vecí, je sa objavovať. Najčastejšie na úplne nepravdepodobnom mieste. Mnohí z nás už mali pravý antikvárný zážitok typu: „ten predmet už pohltila hmla vekov“ a zrazu... nejako sa vyskytol v jednej realite s nami. Je veľmi príhodné obviňovať náhodu – tá môže za všetko: našu nepozornosť, zamyslenie sa v nesprávnej chvíli a nedôsledné narábanie s vecami bežnej spotreby, ktoré majú tendenciou sa strácať. Následne, aby sme pridali vážnosť komickej situácie nenachádzania, používame prirovnania a metafory, akoby sme sa s ich pomocou chceli zbaviť zodpovednosti. To však nie je také jednoduché – hľadanie povestnej ihly v kope sena sa skutočne môže stať nočnou morou, minimálne pre pasívneho účastníka v podobe sena. Nehovoriac už o iných šuštiacich materiáloch prírodnej proveniencie. Tu k nám však prichádza inšpirácia v podobe náhleho zamyslenia: Kto by sa už hral s ihlou v kope sena? Nebol by to niekto, kto by podvedome túžil prísť o onú ostrú a nesmierne zložito nájditeľnú vec z jediného prozaického dôvodu – mať niečo stratené?

V istom okamihu sa daná úvaha stane príbehom stratenej ihly, ktorú hľadáme bez toho, aby sme ju potrebovali a ona sa nám na oplátku skrýva bez toho, aby sa nás bála či sa snažila byť zlomyseľná. My ľudia, jednoducho potrebujeme stratu preto, aby sme mali pocit, že niečo dokážeme zrazu nájsť či objaviť v tomto nesmierne sofistikovanom a prebádanom svete. Ide nám o to, prežívať svoju malú-veľkú stratu akosi intímne, ale bez toho správneho sena by to jednoducho nešlo. Nebol by to už príbeh stratenej ihly, ale ignorujúceho hľadača. A ako všetci vieme, najlepšie sa predstiera niečo, čo je čiastočne aj skutočnosťou. Keby sa však na ihle nenachádzala záplava sena, nedokázali by sme pozrieť skutočnosti hľadania a nachádzania do očí. Pre onú ihlu, ako synonymum strateného a zároveň túžobne hľadaného „objektu“, by bolo nesmierne ponižujúce tváriť sa stratene na periférii plochosti. Objav sena nám jednoducho umožnil stratu ihly a naopak, zdanlivé nachádzanie ihly v nás vyvoláva pocit, že seno už viac nie je potrebné.

Je tak jednoduché prijať stratu, ale vzdať sa hľadania – to už tak ľahko nejde. Hľadanie predpokladá pocit nachádzania, ktorý sa vracia a aktualizuje prítomnosť onej veci. Pokiaľ na ihlu myslíme, zdá sa nám v danej chvíli dôležitá. Ten jediný nepatrný okamih, z ktorých sa vlastne skladá náš život, zasväcu-

jeme v tejto chvíli objektu našej túžby. Nemierime ňou však nevyhnutne na to, aby sme sa niečoho zmocnili a onú ihlu našli, ale skôr na to, aby sme ju neprestávali hľadať. Bez prehľadávania sena existencie, sa ihla zmyslu jednoducho rozplýva na želanie, potom na hmlistú predstavu a nakoniec na dojem niečoho skutočne strateného a už nikdy nezískateľného. Nemôžete predsa nájsť to, čo ste nikdy nestratili. Dokonca aj keď vám do narázi priamo do nosa, chápete to ako zbytočnosť, ako prekážku, ktorej sa musíte zbaviť, vyhnúť sa jej a opäť zabudnúť. Seno bude v tej chvíli bude už len umelou bariérou a onou pichľavou chaotickou vrstvou, z ktorou nechce mať nikto okrem prežívavcov nič spoločné. Prežívavec sa nebojí, že natrafí na ostrie zmyslu v šere každodennosti a pokojne spása bariéru, ktorá mu mala slúžiť ako prekážka v hľadaní a zároveň ako pomocník v čiastočnom nachádzaní. Každý z nás stratil (nielen) ihlu a každým okamihom necháva ubúdať zo svojho sena. Beh sveta sa proste nezastaví kvôli niekomu, kto prestal hľadať v sene...

Fatálna strata

„Prší!“ povedalo nádherným zvonivým hlasom dievčatko. „Matička príroda sa určite teší, že jej dietky nebudú smädné!“

„To určite,“ odpovedal som jej smutne s vedomím, že musí zahynúť... Ak nič iné tak jej detinskosť, naivná predstava celku – proste ľudskosť. Nemal som to srdce oznámiť jej to predtým, než príde ten čas.

„Čo si o nás asi myslia?“

„Kto, moja zlatá?“

„No predsa kvapky! Padajú tak rýchlo. Nestačia si poriadne ani pozrieť svet a čľup...“

„Verím, že sa im nič nestane, ale neviem, čo si tak o nás asi môžu myslieť.“

„Keby som bola kvapkou, čudovala by som sa, prečo sú tí ľudia tam dole takí smutní,“ povedalo dievčatko.

„Myslíš, že také niečo kvapky zaujíma?“

„Určite, prečo by sa namáhali letieť celú tú cestu?“

„Myslíš, že keď neuvidia usmievajúcich sa ľudí, už nepriletia?“

„Ale áno, tak to už chodí. Určite by však leteli na zem radšej, keby videli úsmevy. Mali by tak pocit, že slúžia viacerým.“

„Prečo si myslíš, že slúžia a že si len tak nepoletujú?“

„Každý z nás má predsa nejakú úlohu v tomto svete. Ty si môj ocko, ja som tvoja dcérka. Tamto auto nás vozí do obchodu, kde nakupujeme jedlo. Vidíš,

všetko na niečo slúži.“

„Rozprávaš ako dospelá...“

„Nie, nechcem byť dospelou. Dospelí sú všetci veľmi smutní. A v knihách, ktoré čítam robia veci, ktoré...“ Dievčatko potiahlo noštikom a snažilo sa zadržať plač.

„Ale nemusí to byť všetko pravda!“

„Je to pravda, lebo je to napísané!“

„Nepremýšľala si nad tým, že by si to mohol niekto vymyslieť? Napríklad ten, kto tú knihu písal?“

„To áno, lenže to všetko musel mať vo svojej hlave. Všetky tie strašné veci. Nechcem byť dospelá. Ani zamračená.“

„Možno sa dospelí mračia, pretože majú veľké starosti, ale v duchu sa tešia.“

„Tak prečo na seba stále kričia, odvracajú pohľady a sú zlí jeden k druhému?“

„Ale také sú aj deti!“

„Áno, lenže deti rýchlo zabúdajú. Pohádajú sa a pobijú, ale o chvíľu už sú kamaráti. Dospelí sa nemajú radi o čosi viac a pamätajú si. Myslím, že sa to volá nenávisť.“

„To je trochu silné slovo, nemyslíš?“

„Možno. Nemyslím si ale, že tie kvapky niekoho nenávidia.“

„A to zas prečo?“ opýtal som sa so smiechom.

„Pozri ako padajú – voľne a slobodne. Vsiaknu do zeme a dávajú život.“

„Strácajú sa však...“

„Ale nie, ty tomu nerozumieš – oni žijú naďalej – v kvetoch, rastlinách, dokonca aj v nás. My všetci sme kvapkami a máme v sebe mnoho ďalších kvapiek, ktoré môžeme niekomu darovať.“

„Si ešte malá, nerozumieš životu...“

„Ešte som sa s ním nikdy nerozprávala, ale viem, že by som sa so všetkých síl snažila porozumieť mu, keby sa rozhodol, že ku mne prehovorí.“

„Ty mi nerozumieš, život je všetko okolo nás. Je to ako ozubený stroj, ktorého kolieska sa musia krútiť.“

„Škaredý príklad.“

„Ja viem, prepáč. No a my sme týmito kolieskami a naše snaženie je tým olejom, ktorý ich maže.“

„To znamená, že všetci slúžime niečomu veľkému...“ zvolalo dievčatko.

„Ale keď zastaneme, praskneme, život nás vymení!“ povedal som nahnevane.

„Život by nikdy nič také neurobil!“ povedala vážne.

„Ako to vieš, veď si ho nikdy nestretla?“

„Nikto by nebol taký zlý, iba ak...“

„Iba ak čo? Iba ak by bol dospelý? Život je ten najdospelejší z dospelých, je tým, ktorý núti ostatných dospelých plakať, chmúriť sa a odvracať pohľady.“

„To by nikdy neurobil. Pretože by bol potom obklopený smutnými ľuďmi. Sám by bol smutný. Život je však určite veselý – pozri sa na tie kvapky. Nevzzerajú byť smutné a to ani keď stekajú po okne.“

„A vieš prečo?“

„Asi preto, že ich život nenúti stať sa dospelými.“

„Ty máš na všetko odpoveď“, povzdychol som si. Vedel som, čo jej hodlám o chvíľu spraviť. Musí zahynúť, taký je živ... Dofrasa, nemôžem takto uvažovať.

„Mali by sme už ísť“, povedala nadšene.

„Čo? Kde?“

„Predsa do školy! Môj prvý deň, spomínaš si! Už mám sedem rokov!“

„Aha, no tak pod“, sadni si na zadné sedadlo a pripútaj sa.“ Celou cestou som si v spätnom zrkadle prezeral jej tvár. Pozorovala kvapky ako tečú po skle. Dotýkala sa ich prstami z druhej strany skla. Verím, že cítila ich vlhkosť a rozprávala sa s nimi. Chcel som dupnúť na plyn a otočiť auto, zákon to však nedovoľoval. Musel som ju nechať zahynúť, také boli nariadenia. Zastali sme pred školou. Vystúpila a obdarila ma krásne naivným úsmevom. Bola veselá a uvoľnená ako vždy. Troška sa triasla, bolo to však skôr chladom a vzrušením, než strachom. Vedela, že na svete nie je nič, čoho je nutné sa obávať, keď je človek aspoň trochu opatrný. Veci neubližujú, vždy len človek. Teraz však mala vstúpiť na pôdu, ktorá na kúsky rozorve jej moc vykladať svet ako úplný a krásny. Mávala mi. Videl som radosť a počul jej zvonivý smiech. Cítila, že som smutný a chcela ma potešiť. Potom prekročila prah...

Toho popoludnia bola tichá a nezhovorčivá. Vlastne taká bola nasledujúcich niekoľko týždňov. Keď začala opäť rozprávať, znelo to, akoby z nej hovorilo prasknuté ozubené koliesko. Upierala uplakaný pohľad do prázdna a ticho prežúvala. Stravu, stratu, odcudzenie. Všetko, čomu sme ju ja a spoločnosť vystavili. Jej smiech narazil do vzduchnej reality. Na rozdiel od ostatných detí vedela, o čo prišla. Mala niečo neoceniteľné a teraz to bolo preč. Aj keď to nikdy nevyslovila, vedela, že sa to už nikdy nevráti. Krása nevinnosti a úplnosti pokorená a zotročená konvenciou vzdelávacej inštitúcie. Život k mojej dcérke otočil svoju krutú tvár a navyše vyceril zuby. Večer som počúval, ako sa vo svojej izbe snaží nasilu smiať. Čokoľvek vychádzalo z jej hrdla, už to nebola bezstarostná zvonkohra, ale umieráčik. Ja som ju tam odviezol a nechal popraviť všetko, čo ju činilo výnimočnou. Jej smiech jedného večera umlkol nadobro. V tej chvíli som si uvedomil, že nemám dcéru. Nikdy som ju nemal. Zomrela vo mne ako myšlienka veselej a nenútenej roztopašnosti ešte skôr,

než sa mohla narodiť. Aj tak som však trpel tou stratou, ktorú nemohla vynahra-
diť žiadna inštitúcia, pokrytecký úsmev či uhýbavý pohľad. Sledoval som
kvapky na okne a snažil som sa vybaviť si jej tvár...

JURINOVA
JESEŇ
2013

ČESTNÉ UZNANIA

Viera, nádej, láska

„Prečo práve ja?“ Muž, ktorý pred malou chvíľou vyšiel z ordinácie očnej lekárky, študoval svoju zdravotnú kartu so zúfalým výrazom. „Prečo sa mi to muselo stať práve teraz?“ bedákal.

Po tom, ako sestrička zavolala dnu mladú ženu, bol Marek posledným pacientom, ktorého ešte nevyšetrili. Mal dojem, že v čakárni presedel už celú večnosť, no nenamietal. Oveľa viac ho trápil mužov nárek. Nechcel pôsobiť zvedavo, ani sa starať do osobných vecí druhých, no aj tak z neho nemohol odtrhnúť pohľad. Muž ešte stále postával na druhom konci chodby a práve si začal prehmatávať vrecká.

„To hádam nie. Došla!“ Namrzene sa obzrel okolo seba. Pohľad mu spočinul na Marekovi. Náhlivo k nemu podišiel. „Počuj, mladý, nemáš pri sebe mobil? Potreboval by som si zavolať.“ Siahol do peňaženky, vytiahol päť eur a pokračoval: „Je to súrne.“

Marek sa zahľadel na ponúkané peniaze a usmial sa. „Odmena nie je potrebná.“ Muž len mykol plecami, schoval päťeurovku, vzal si podávaný mobil a zašklúľil na displej.

„Aké má číslo?“ zamrmľal si popod nos. „Bože, to by bolo, keby som si teraz nespomenul. Nula, deväť... nula či štyri?“ Poškriabal sa po hlave. „Aha, už viem.“

Marek mlčky sledoval, ako muž čaká, kým sa mu niekto ozve. Sekundy ubiehali, no stále nič. Do ticha sa vkradlo napätie.

Napokon to vzdal. Zovrel v ruke mobil, akoby ho mal chuť od nervozity šmariť o zem. Marek si odkašľal. Muž sa spamätal a vrátil mu ho. Sťažka si vzdychol. Nebol to bežný povzdych ako po náročnom dni, kedy sa dozvedel ešte aj zlú správu; znel porazenecky, ako keby na ňom ležala ťarcha sveta a hrozilo, že sa naňho zrúti.

Stratený v úvahách hľadel do prázdna. Marek mu mohol vyčítať tváre, že nemyslí na nič pozitívne. Vedel, že nešťastní ľudia sa potrebujú zo svojho trápenia vyrozprávať, hoci aj cudziemu. Preto ticho sedel pripravený počúvať.

Muž naozaj prehovoril. Možno postrehol Markovu pozornosť, alebo v sebe už viac nedokázal udržať nešťastné myšlienky. „Mladý, nemárni svoj čas snažením sa. Nebudeš mať z toho žiaden osoh. Pozri sa na mňa. Celý život som drel. V tvojom veku som sa staral o chorých rodičov a mladšiu sestru. Vzorne som chodil do kostola zverovať sa Bohu so svojimi starosťami a prosil som

ho o pomoc. No žiadna neprišla. Preto som sa zaprisahal, že keď budem mať vlastnú rodinu, postarám sa o to, aby jej nič nechýbalo. Zo začiatku to vyzeralo, že svoj plán do bodky splním. Vysokú som ukončil ako inžinier, našiel som si spoločníka na podnikanie, rozbehli sme vlastnú firmu..." odmlčal sa zahľadený do minulosti.

„Potom som sa oženil a prišlo najlepšie obdobie môjho života. Firma sa držala na trhu, peniaze boli, s manželkou sme si plánovali budúcnosť, narodili sa nám dve krásne deti... Všetko išlo ako po masle a svet sa mi nemohol zdať krajší." Tentoraz si povzdychol slastne. Vtom sa mu ale tvár zachmúrila. Marek tušil, že príde zásadný obrat, napravil si okuliare a s vážnym výrazom počúval ďalej.

„Môj ideálny život sa rozpadol ako domček z karát, keď som to najmenej čakal. Prišla kríza, o služby našej firmy prestal byť záujem, spoločník sa radšej opíjal, než by mal so mnou čeliť problémom a na jedného ich bolo priveľa." Zložil si hlavu do dlaní. „Skrachovali sme. Naša rodina stratila jediný príjem, ktorý mala. Manželka si dovedy mohla dovoliť zostať doma pri deťoch, no potom si musela začať hľadať prácu, a to práve v období, kedy nikto neprijímal, ale naopak, bol nútený prepúšťať. Až mi takmer puklo srdce, keď som ju videl v reflexnej veste s metlou v ruke zametať ulicu. Skoro som to nevydržal a rozplakal sa ako malý chlapec. To som ešte ale netušil, aké ďalšie pohromy nás čakajú," zastonal a pozrel sa Martinovi do očí. „Vieš, keď sa ti rúca život, prebieha to ako pri skladačke domino. Kocky uložíš podľa svojich predstáv, a potom, nemusí to byť spôsobené ani tvojou vinou, prvá zvalí druhú, tá obráti naruby tretiu, tá zas donúti padnúť štvrtú... Reťazová reakcia," bezmocne hlesol. „Odišlo z našej rodiny šťastie, peniaze, a čo nám zostalo? Predsa zdravie. A to nám tiež nevydržalo. Dcéрка dostala ekzém, synovi zistili celiakiu. A mne doktorka práve oznámila, že som natrvalo stratil periférne videnie. To je tak, keď nie si zvyknutý pracovať na stavbe. Chvíľa nepozornosti stačí na to, aby si spadol z lešenia a udrél si hlavu. Ani tie prilby už nevedia vyrábať poriadne. No povedz, ako si teraz nájdem prácu?" pokrútil hlavou a rýchlo zažmurkal, aby udržal slzy v očiach. „Ešteže je aspoň moja manželka zdravá. Trápi ma ale, že sa jej nemôžem dovolať. Možno som paranoidný, no čo ak sa jej niečo stalo? Další úder pod pás by ma zrejme už definitívne zrazil na kolená."

Marek sa zhlboka nadýchol. Mužov osud nebol vôbec ľahký, ale on by na jeho mieste ešte flintu do žita nehádzal. „Pane, skúsili ste so svojím životom niečo urobiť?"

Muž uprel pohľad do zeme. „Čo sa už len dá robiť? Jedine sa modliť. Veľmi ale neverím, že to zaberie. Keď som potreboval pomocnú ruku v detstve, Boh mi ju nepodal. No cítim sa už taký bezmocný, že aj napriek tomu sa naňho ob-

raciam. On mi ale neodpovedá. Akoby bol voči mne hluchý a slepý. Možnože tiež stráca zrak."

„Pane, tak to nie je," opatrne povedal Marek.

„Naozaj? A ako to teda je? Nože, pouč ma, mladý."

„Boh vás len skúša. A vy zatiaľ jeho skúšky nezvládajte. No ešte stále nie je neskoro. Môžete to zmeniť."

„Ako?" riekol muž ochotný prijať každú radu.

„Nie nadarmo sa hovorí: pomôž si človek, aj Boh ti pomôže. Avšak začať je vždy najťažšie," vystríhal ho Marek. „Hoci považujete snahu za stratu času, bez nej zmenu nedosiahnete. Zakoreňte v sebe presvedčenie, že to najhoršie už máte za sebou. Vytvorte si nový plán a verte, že sa vaša situácia zlepší. Kráčajte po svete s úsmevom a Boh vám úsmev opätuje. Škody napáchané v minulosti už neodstráni, no môže vám priniesť krajšie zajtrajšky."

Nezabúdajte mu ďakovať. Vďaka a nezištné konanie dobrých skutkov mu dokážu, že šťastie má mať vo vašom živote zaslúžené miesto. Ďakujte, že je vaša manželka zdravá. Ďakujte za rodinu, bez ktorej by bol váš život prázdny. To, že sa pre ňu trápate je len dôkazom, ako veľmi ju ľúbite.

Boh je láska. V mladosti ste mu verili a zdôverovali sa mu so všetkým, museli ste teda aj vy cítiť lásku k nemu. Nazrite do seba, pohľadajte ju a už sa jej nevzdajte. Hoci máte poškodený zrak, s ňou uvidíte svet lepšie než kedykoľvek predtým. Prinesie vám vieru, z viery sa zrodí nádej a tá zmierni váš strach z budúcnosti. Keď sa vám začne opäť dariť, môžete to nazvať zázrakom, no pamätajte si, že autorom bol Boh a v hlavných úlohách vystupovali viera, nádej, láska. Tri božské cnosti."

Muž počúval, chystal sa niečo povedať, no vzápätí si to rozmyslel a zotrval v hlbokom rozjímaní. Na záver sa pozrel na chlapca novými očami. „Skúsím to," prehovoril rozhodným hlasom. Už v ňom nebola ani štipka neistoty či stará známka po zúfalstve. „Chlapče, čo si zač? Vari mi ťa zoslal sám Boh?"

Marek sa skromne usmial. „Je to možné. Boh zasahuje do našich životov aj prostredníctvom iných ľudí. Som študentom teológie."

Muž chápavo prikývol. „Vieš čo? Hneď teraz sa začnem pokúšať o zmenu. Privediem šťastie späť do našej rodiny." Vyzeral sústredene, akoby už v hlave kul nový plán. Znenazdajky položil Marekovi ruku na plece. „Mýlil som sa. Ne-prestávaj sa snažiť. Snaha je pre študenta základ. Drž sa." S odhodlaním vstal a vykročil po chodbe vzpriamene a sebaisto ako človek presvedčený o svojom úspechu. Mareka sa zmocnil pocit nepochybnosti, že ho naozaj dosiahne.

Dvere ordinácie sa otvorili. Vyšla z nich mladá žena a za ňou sestrička. V tej chvíli sa muž naposledy otočil. „Ďakujem."

Marek sa naňho zoširoka usmial. Sestrička sa chystala niečo povedať, no

pri pohľade na muža akoby zamrzla. Nepozastavila sa ani tak nad tým, prečo odchádza až teraz, skôr ju zarazil jeho výraz. Keď ho videla predtým, nebola v ňom ani stopa po optimizme, no zrazu, o pol hodinu neskôr, z neho priam žiaril.

Muž sa tiež usmial a zmizol za rohom. Sestrička párkrát zažmurkala, aby skryla prekvapenie a obrátila sa na Mareka. „Nech sa páči, poď ďalej.“

Marek vstupoval do ordinácie s pocitom zadostučinenia. Potvrdilo sa mu, že čakanie je nám vždy súdené za nejakým

*Eva Masná
Podhorie*

Stačí malé zrnko...

Zdenka vystúpila z dlhého radu, ktorý sa hadil po zasneženej lesnej ceste, počkala, kým prídem v zástupe až k nej a polohlasne povedala: „Asi stotridsať!“ Mala nohy zaborené v snehu až po kolená. Ostatní išli v husom rade jeden za druhým po v snehu vyšliapanom chodníku. Dala si vždy tú námahu spočítať všetkých pútnikov na pobožnosti krížovej cesty. Toto bol rekord, toľko nás ešte nebolo. Dnes prišli pútnici z Vlčiniec so svojím farárom i kaplánom, s mikrofónom, plný autobus, preto nás je tak veľa. Priniesli si aj drevený kríž a v jeho nesení sa striedali väčšinou mladší muži, ale niesli ho aj manželia spoločne. Starí, mladí, muži, ženy, celé rodiny aj s malými deťmi. Deti šantili po svahu, ľahké nôžky sa im do snehu nezabárali.

Zmocnil sa ma úžas, akási bázeň, uvedomila som si, že toto je dielo Božie, ktoré dostalo možnosť vyrásť z mála, je to strom, ktorý vyrástol z malého zrníčka, a v myšlienkach som sa vrátila o štvrtstoročie dozadu...

Keď sme plánovali presťahovať sa zo sídliskového paneláku na dedinu, mala som také zmiešané pocity. Pre deti – mali sme ich vtedy šesť - to bolo jednoznačne lepšie. Mne však bolo ľúto opustiť „väčšie duchovné zázemie“, ktoré som v meste mala. Dedina, kde sme mali ísť, nemala kostol, bola to jedna z ôsmich dedín, ktoré patrili do farnosti tradične veriacich bez aktívnych laikov, bez akéhokoľvek duchovného spoločenstva alebo aspoň podobne žijúcej rodiny.

Ešte v paneláku som sa modlila za našich susedov, ktorých budeme na dedine mať, a za to, aby sa tam našla nejaká duchovne spriaznená rodina.

Presťahovali sme sa koncom augusta, aj keď sme ešte nemali všetko dorobené, bude tomu už dvadsaťpäť rokov. Chceli sme, aby naši vtedajší traja školáci začali školský rok už v novej škole.

V septembri na sviatok Povýšenia svätého Kríža boli farské hody. Pridali sme sa k niekoľkým veriacim z obce, ktorí udržiavali tradíciu a na tento sviatok putovali ku krížu na Roháči. Je to miesto na horskom hrebeni nad dedinou, kde končí podhorský a začína súľovský chotár. Bola som nadšená krásnou prírodou, nádhernými výhľadmi a dojatá vernosťou veriacich, ktorí hore vytrvalo rok čo rok putujú za každého počasia. „Aj v búrke sme boli, prišli sme zmoknuté ako myši“ – rozprávala Bronka radostne a nahlas svojím zvučným hlasom. Neskôr som sa dozvedela, že kríž bol postavený v roku 1937, teda presne pred päťdesiatimi rokmi.

Bola totalita, ľudia aspoň takto prejavili svoju vieru. Keď sme v našom novom dome prežili prvé Vianoce, prevrátili viacero listov nového kalendára a prišiel

pôst, napadlo ma, že by sme si v nedeľu mohli urobiť túru ku krížu do sedla Roháč, pomodliť sa pobožnosť krížovej cesty a obetovať to za vieru v Podhorí. Šli sme s manželom a deťmi a pozvali sme aj niekoľko príbuzných duší – Martu, Zuzku, Pavlínu... Občas sme zastali, pomodlili sme sa jedno zastavenie a pokračovali sme ďalej. Na mieste, kde sme sa zastavili a modlili, uviazal náš najstarší, vtedy jedenásťročný syn, bielu stužku na krík alebo na konár stromu. Na ceste boli ešte zvyšky snehu.

Deti to výborne zvládli, všetci sme mali dobrý pocit a príjemný zážitok, hlavne Zuzka o tom nadšene rozprávala, tak sme si to nasledujúcu nedeľu zopakovali. A o rok cez pôst zas. Povedali sme si, že pôjdeme každý rok, aspoň raz cez pôst.

Potom prišla „Nežná“ a v dedine vznikol klub KDĽH. Myslím, že trval asi len jedno volebné obdobie, možno dve. My sme nikdy nepatrili do žiadnej politickej strany, ale niektoré z našich spolupútničiek áno. Tak sa stalo, že vtedajší predseda tohto klubu Viliam sa o našich pútiach dozvedel a vyslovil prorockú myšlienku: „Veď by sa mohla krížová cesta aj postaviť!“ Také niečo ma nikdy nenapadlo, bola som touto myšlienkou ohromená, ale ostalo len pri jej vyslovení.

Čas plynul, ľudia zabúdajú... V roku 1998 prišla na obecný úrad ponuka z nadácie Ekopolis, ktorá podporovala takéto aktivity. Starosta Stanislav oslovil stolára Jozefa a amatérskeho rezbára Rudolfa a dielo sa podarilo! Štrnásť zastavení v lese popri turistickom chodníku na úseku asi dva a pol kilometra. Drevorezba v zasklenej drevenej skrinke natretej na zeleno na drevenom stĺpiku so strieškou zo zeleného kanadského šindľa... Jednoduché, ale vhodné do scenérie tohto nádherného prírodného chrámu.

Posviacka zastavení krížovej cesty bola na sviatok svätého Cyrila a Metoda, posvätil ju správca farnosti Stanislav Belák. Vtedy prišlo veľa ľudí, ale cez pôst nás vždy bola iba hĺstka, lebo bol ešte sneh, niekedy aj záveje vyše kolien, snehové búrky, poľadovica alebo plno vody z topiaceho sa snehu a blato. Výstup a zostup trval tri hodiny i viac. Ale vydržali sme, chodili sme každú pôstnu nedeľu aspoň piati, niekedy dve desiatky - to sme už boli radi, že nás je toľko. Kňaz s nami nechodieval, lebo vo farnosti s ôsmimi dedinami mal dosť inej práce. Rozjímania pri zastaveniach čítala verná duša naša kostolníčka Milka.

A malé zrnko rástlo. Postupne toto jarné osvieženie tela i ducha objavovalo čoraz viac ľudí. Chlapi, ktorí by do kostola na pobožnosť krížovej cesty vôbec nešli, mladé rodiny s deťmi, ktoré sa mohli vyšantiť na lesných svahoch... Pridávali sa aj ľudia z okolia, z mesta. Veď je to dobre, keď sa k modlitbe cez pôst pridá aj trochu námahy a keď sa po zime vyvetrá celý človek.

Správca jednej žilinskej farnosti začal minuloročný pôst chodiť na roháčske krížové cesty v piatok neskoro večer za tmy. Boli to výlučne mužské pobožnosti. Ženského rodu boli len čelové baterky. Bolo to povzbudením aj pre domácich

mladých mužov, tí chodili o niečo včasnšie a Žilinčanov stretali na ceste späť. Skúsili zobrať aj svoje sedem - osem - deväťročné deti, a tie si už nasledujúce príležitosti nedali ujsť. Pre ne to bolo veľké dobrodružstvo. Dnes prišiel so svojimi veriacimi a pridali sa k nám. „Bol si tam, keď bol umučený Pán...“ spievali mladí a všetci sme sa k nim pridávali. „Nezabudni v ťažkej chvíli, že ho všetci opustili...“

Nezabudni, že nie si na svojej ceste, ktorá býva neraz aj krížová, sám. Je tam Ten, ktorý požehná malé zrnko tvojej ochoty a dá vyrásť veľkému stromu.

Ďalšia obeť

„Nech sa páči!“ odpovedal pán v rokoch, kedy sa na hlave miesto čiernej hrivy nosí striebřisté páperie na otázku mladíka v kupé druhej triedy rýchlika smerujúceho z Bratislavy do Košíc. Mladík, evidentný študent si vyložil svoje cestovateľské náčinie na druhú poličku v smere jazdy a otvoril si notebook s jasným zámerom- zabiť čas.

„A kamže cestuješ?“ opýtal sa pán v rokoch len tak do vetra. Otázka však smerovala priamo na spolucestujúceho. Ten však nepatril medzi ľudí, ktorý vyklopiť svoj životopis aj s plánmi do budúcnosti počas jednosmernej cesty. A tak len odvrkol: „Do Košíc.“

Obrazovka monitora mu osvetľovala mladické črty a on začal šípiť, že to nebola posledná otázka a že cesta s pánom „P“ sa stručnou odpoveďou neskončí. A mal pravdu.

„Ja do Mikuláša!“ odpovedal pán „P“ bez toho, aby sa niekto, na niečo opýtal.

„A zo školy ideš, zo školy?“

„Áno!“ odpovedal študent s mierne nervóznym podtónom, ktorý jasne symbolizoval nechť k ďalšej komunikácii. Klopkanie klávesnice znelo ako stovka malých výkričníkov za jedným ÁNO!

„A čo študuješ?“ neprestal sa vyzvedať pán „P“

Mladý študent už neťukal na klávesnicu, ale nervózne zrýchľoval tempo prstokladu. Mierne si hrýzol do pery, ale ovládol sa.

„Medicínu!“ zaznelo pred tým ako vlak vošiel do tmavého tunela, ktorý len nedávno otvorili, aby tak umožnili rýchlejší presun po domove bažiacich cestujúcich.

„Jóóó, to si si dobre vybral, to pán doktor z teba bude! To je dobré remeslo. Môj brat, čo je o pár rokov starší vyštudoval medicínu, ale za prvej republiky. Vtedy to bolo, veru ťažké!“

Pán „P“ sa rozhovoril a mladému medikovi bolo jasné, že človek, ktorý potrebuje očistu svojho vnútra sedí hneď vedľa neho a pred nimi je ešte veľmi dlhá cesta.

„Smiem si prisadnúť?“ Malá černočka prerušila dlhosiahly monológ pána „P“, a aj napriek nesúhlasnému a výstražnému pohľadu medika, ktorým sa jej snažil naznačiť, že hľadaný pokoj na štúdium v tomto kupé nenájde, vstúpila.

„A ty moja, kam cestuješ?“ prehodil výhybku životopisného rozprávania pán „P“.

„Len do Trnavy.“ odpovedala mu dievčina s pokorou a s úctou k jeho starobe.

„Tam som bol na manévroch! Ej trnavské dievčence, tie sú ako lusk! Na zábave sa najkrajšie vrteli a...“

Hnedoočka vo chvíli pochopila výstražný pohľad mladíka. Na útek však už bolo príliš neskoro.

„Ďalšia zastávka TRNAVA!“ Ozvalo sa z ampliónov vo vlakovom kupé. Hnedoočka sa slušne rozlúčila a pokračovala v živote, ktorý sa na rozdiel od rozprávania pána „P“ odohrával v nefalšovanej prítomnosti.

Keďže pán „P“ v medikovi nevidel svojho potenciálneho poslucháča čakal na svoju „ďalšiu obeť!“

„Máte tu voľno?“ Tento krát sa do kupé dominantného rozprávača s dvomi veľkými kuframi pretláčala pani „Ž“ s rovnakým počtom krížikov na čele ako jej hostiteľ.

„Nech sa páči milostivá!“ prehovorila galantnosť sama.

Pani „Ž“ si vytiahla kufre na sedačku a mladík jej ochotne pomohol vytiahnuť ich na poličku proti smeru jazdy.

„A vy kam cestujete?“

„Bola som u dcéry na marhuliach, no a teraz to so sebou vlečiem domov, pokým sa to nepokazí, v takom teple. Len aby nezačali praskať!“

Marhule. To bola téma, ktorou brnkla pánovi „P“ na rozprávačskú strunu.

V sekunde zalovil vo svojej pamäti a spustil dlhočizný monológ pozostávajúci z najlepších receptov na marhuľový koláč, marhuľový džem, až po sklamanie z kinematografickej snímky Marhuľový ostrov.

Pani „Ž“ v sekunde zistila, s kým má do činenia, nabrala odvahu a rýchlosť jej slov sa dala porovnať s rýchlosťou IC vlaku. Počas hodinovej cesty spriaznených duší sa mladý medik, ešte stále v žiari monitora, chcel dozvedieť detaily zo života svojich spolucestujúcich.

Pani „Ž“ bývalá sprievodkyňa a pán „P“ bývalý vojak mali toho spoločného naozaj veľa. Od záľuby v chove včiel, okrasnej záhradky, cestovania vlakom a večnej nespokojnosti so systémom v našej krajine až po...samotu, ktorú si aspoň cestou v rýchliku na chvíľu vytlačili zo svojho dôchodcovského života. Medik to chápal. Veď jeho poslaním bude nielen liečenie ľudských tiel, ale aj ich duší.

„Pán Boh zaplať!“ povzdychol si študent, keď pán „P“ vystúpil s pani „Ž“ o niekoľko zastávok skôr ako plánoval.

Cesty bývajú niekedy nevyspytateľné!

...si preč

Si preč.

Ponoríš sa do morskej vody, pretože si na dne zbadala tú jednu mušľu, kopeš nohami, a tvoje prsty sa zovrú okolo malej schránky zatiaľ čo ti zaľahne v ušiach a v hlave pocítiš obrovský tlak. A potom sa ocitneš nad hladinou a víťazoslávne zdvihneš ruku, no odrazu ti vyklzne. A kvôli bolesti hlavy, nemáš viacej sily znovu klesnúť dolu, aby si ju nahmatala v rozvírenom piesku. Ty si bola moja krásna mušľa. A vyklzla si. A ja nemám silu. Opustila moje telo s poslednými zvyškami nádeje. Zviera mi hrdlo, kriví pery, stláča pľúca. Ale neunikne ani jediná slza. Anna. Kde si?

Si preč.

Keď sa môj zrak znovu zaostrí na všetky veci okolo, chcem ísť preč. Niekam, kde ma chlad zmrazí až do kosti, a ja sa obzriem okolo seba, uvidím ťa. Uvidím niečo, čo z teba zostalo v mojej pamäti, čo sa v hmle premení na siluetu mojej Anny. A možno sa budem môcť konečne poriadne nadýchnuť, pretože teraz to nedokážem. Potrebujem ťa, tak ako kyslík v mojich pľúcach.

Viem, že napokon zabudnem, ako vyzeráš. Ako si do čela sťahuješ tú čiapku, doširoka roztvoríš oči, na perách ti zaihrá úsmev. Zabudnem aj na drobnosti z tvojej povahy, ktorú som ani zďaleka celú nepoznal. Sľúbil som ti, že to neurobím. Ale viem, že sa to stane, pretože ľudská pamäť má chyby. Zradí ma. A potom hádam ja prestanem mať pocit, že som zradil teba.

Si preč.

Šiel by som ťa hľadať. Do odrazu vody, ktorá rukách žblnká o okraj pohára v trasúcich sa rukách. Do opustených ulíc, kde vanie vietor a ticho šepoce tvoje meno. Do svojho vnútra, pretože nachádzaš sa jedine tam.

A ak by som ťa našiel, vzal by som ťa na miesta, na ktoré som nestihol. Len príď domov. Ako zablúdená loď, pohľadaj svetlo majáku, začneme odznovu. Zapadneš do môjho náručia, a ja zatvorím oči, spánok si ma nájde. Povieš si, že som mal dlhú dobu na premýšľanie, akúsi prípravu. Ale nič, vskutku nič ma na toto nemohlo pripraviť.

Si preč.

Mala si tú drzosť vziať mi všetko, čo som kedy chcel. Hovorila, že domov je tam, kde je tvoje srdce. Ten svoj som stratil niekedy skoro ráno, keď môj pohľad spočinul na tvojom veľkom bratovi, prižmúril oči, z ktorých mu stiekli slzy

a spýtal sa, kto sakra rozhoduje o týchto veciach, to bola posledná vec, ktorú som započul. Všetko ostatné sa mi podarilo zablokovať.

Vykrádam slová z pesničiek, z básní od iných ľudí, ktoré sa skončili slovami chýbaš mi. Pretože mi chýbaš.

Počúvam ticho. Naháňa mi strach, a potom som konečne schopný zložiť sa na zem a pustiť zadržované slzy. Je to srdcervúci zvuk, tlmený rukávom čierneho trička, ktoré si pritískam k perám. Sľúbim si, že potom sa pozbieram. Utriem si líca a vstúpim na mokrá trávu, ktorá sa leskne. Nikto ma nevidí, ako kráčam k davu ľudí, ktorí sa tam zoskupili už dávno. Meškám, no bál som sa. Bál som sa tej myšlienky, že tam ležíš ty, aj keď tam v podstate nie si. Milovala si život, no zradil ťa a to ma desí. Kam zmizol, ak už nie je s tebou?

Na cintoríne vyrúbali strom, pretože by vraj už dlhšie nedokázal stáť sám. Nieкто mi kedysi povedal, že za každý strom, ktorý už nie je na Zemi prichádza nový život. Nie je to tak aj s ľuďmi? Hľadím na to miesto, ktoré je prázdne a zrazu si uvedomujem, ako jasne dnes svieti slnko.

A ty si preč.

Práve dnes, keď už z jesene nezostalo takmer nič, ani len pomaly hnijúce listy na chodníkoch, krajinu zaplavilo slnko. Práve dnes, keď by sa malo zamračiť, a spustiť sa dážď, akoby všetko smútilo. Usadila sa mi v hlave myšlienka, že je to pre teba. Že keby si stále tu, potešila by si sa slnečnému dňu, a mňa by si prinútila k úsmevu. Asi sa mi tá myšlienka páči. Na tom mieste, kde nevedno kedy vyrastie ďalší mohutný strom sa odrážajú posledné lúče, ktoré sa už chystajú ukázať druhej strane sveta.

Rozostrený pohľad mi padne na Emu v obopnutých čiernych šatách a príde mi jej ľúto. Bože ako veľmi by som si priaľ, aby sa ten ďalší život zrodil práve v nej. Ona, Harry i ja však vieme, že to sa nestane.

Anna, život ide ďalej. Si preč. Spolu s tebou odišiel kúsok zo mňa, ktorý som sa ani nesnažil nahradiť. Ale ako umelec dokladá časti mozaiky, ja sa ho pokúsim nahradiť. Urobím zábery okamihov, či už z mojej pamäti, alebo z tých, čo prídu. A vždy si budem pamätať tie tri slová, ktoré ma dajú dokopy. Život ide ďalej.

Život je Boží dar

Jemné našľapovanie mojich nôh v huňatých ponožkách, ktoré sa vôbec nehodia k tým krásnym starorúžovým šatám, ktoré stáli celý rok v skrini, len aby som si ich mohla obliecť na Vianoce... ale čo už, keď mi je zima... na studené mramorové schody domu mojich rodičov vysielajú mozgu signály, že som už odlepila očné viečka, že som už pochopila, že som doma a hlavne, že sú Vianoce - najkrajšie sviatky v roku, sviatky lásky a pokoja a hlavne oslavy narodenia Ježiša Krista - Božieho syna. Pre nás navždy len Ježiška, lebo to odjakživa znelo tak akosi mäkšie.

Avšak prebudené sú len dolné časti môjho tela, ktoré som dostala po otcovi, aby som sa mohla pohybovať po jeho diele. Trup a horné končatiny, ktoré používam nielen na večerné modlenie, ako ma naučili moji rodičia ešte v detstve, ako sa zdá ešte bdejú a mozog momentálne tvrdo spí, takže sú mu tie signály zbytočné.

Vkráčam, lepšie povedané, dovlečiem sa ako mŕtvola ťahaná lanom do izby, ktorú tak dôverne poznám, aj keď mierne zmeny tu sú. Vedľa plastových okien, kde klasicky bývalo prázdno je teraz mŕtvy, smutne umelý vianočný stromček, ktorý oživuje pár vianočných ozdôb, od vianočných gulí, cez vianočné jabĺčka, vianočných anjelíkov, vianočné svetlá až po vianočnú hviezdu na jeho vrchole. Tento rok si teda dala mama záležať na výzdobe.

- No, konečne sa nám zobudila naša Šípková Ruženka! Takto si pospať pred Štedrou večerou a všetko nechať na mamu? Nech sa to viac neopakuje, dobre?"

S takým optimizmom hlase som otca ešte v živote nepočula rozprávať. Teda, býval veselý aj inokedy, ale to až po pár pohárikoch tvrdého, ak sa to teda dá nazvať veselostou. Nikdy som však nechápala a myslím, že ani nepochopím ľudí, čo pijú. Akože jeden-dva poháriky nič nehovorím, ale prísť domov spitý ako činka, keď ťa doma čaká žena a deti, to zrovna neschvaľujem. Našťastie sa môj otec poučil a my konečne žijeme ako šťastná rodinka. Len dúfam, že to bude na dlhšiu dobu.

Prikývnem hlavou a zároveň prejdem chrbtom dlane po mojich zaspátych očiach, čo dokonale sprevádza zívnutie a dokazuje, že predsa ešte len mozog nie je hore.

- Mami? Treba niečo pomôcť? – opýtam sa maminy, aby som sa trochu zapojila do procesu príprav.

Nechcem mať pocit, že som zase nič nepomohla pre moje zvláštne hobby, poobedné vyspávanie. Ale veď, každý dostane niečo iné do daru pri narodení. Andrej dostal talent na futbal, Magdaléna na hlúposti a ja na spanie.

- Nie, už nič. Magdalénka mi pomohla, – s misou zemiakového šalátu, ktorú pokladá na krásne ozdobený stôl, mi mama s láskou odpovie.

Ja však upriamim pohľad na Magdalénu. O to jej išlo! Aby bola u mamičky ona tá najlepšia. Ale prečo by som si mala pokaziť Vianoce takými hlúposťami?

Zasadnem si na moje klasické miesto, naľavo od vrchu stola, kde sedáva otec a čakám na večeru. Oblečená už som, takže všetko môže začať. Alebo?

- Posadajte si, začneme už. O chvíľu budú vyzvárať kostolné zvony - otec zvolá rodinu, klasicky tesne pred šiestou hodinou večer, aby sme už zo svojich miest mohli začať Štedrovečernú večeru za zvukov kostolných zvonov.

Mama si obližne prst, ktorý nechtiac obtrela o zemiakový šalát, keď ho prenášala a ukáže nám, nech sa postavíme, aby mohla začať modlitba, keďže zvony už zvonili, aj keď ja ich nikdy nepočujem až sem.

- Najprv im to povieme, miláčik, – usmeje sa na mamu a stíchne, čím jej prenechá slovo.

Mama ostane šoknutá, ale takmer hneď pokračuje.

- Ja... no... viete... -

Prečo je taká nervózna? Veď to nemôže byť, až také hrozné, či...?

Mama je tehotná. Budete mať súrodenca. – Hlava našej rodiny otec, však nemá problém povedať to na rovinu.

Čo??? - Izbou sa ozýva trojhlas.

Ako to?... ale veď... – prevezmem velenie, keďže moji súrodenci sú zjavne šokovaní viac ako ja.

Vieš, keď sa žena a muž majú radi, tak... - začne mama.

Ja však nemám chuť počúvať to.

Eee, brzdi. Na biológiu chodíme všetci traja. Vieme, čo sa stalo a ako. Ale... -

Nemôžem ďalej pokračovať. Neviem ďalej pokračovať. Upiem pohľad na mojich súrodencov. Povedzte niečo! Aspoň niečo. Prosím.

Viete. So mnou je to už dlhšiu dobu v poriadku. Tak sme si s mamou povedali, prečo nie? Aj tak už ste všetci preč. A keď prídete raz za pol roka, tak je to veľa. Cítim sa tu sami. Vo veľkom dome. Len my dvaja... - Pozrie sa na svoju polovičku a usmeje sa. Očividne sú obaja spokojní s výsledkom.

- A ja som, akože čo? Vzduch? Halóó. Veď ja tu s Vami predsa bývam. Nie ste sami. Máte

mňa. -

Magdaléna. Ako vždy. Musí mať námietky. Prepletie si skríža ruky, postaví sa od stola a odkráča do izby s urazeným výrazom na tvári.

- Ale, zlatko. Ty predsa ideš tiež preč. A keby aj, keď vezmeme do úvahy koľko času tráviš doma... -

Mama pomaly podíde k Magdaléne a objíme ju. Jej urazený výraz aj postoj

povolí. Nič sa nemôže priečiť materinskej láske. Nič.

S úsmevom na tvári podídem aj s Andrejom k nim a pridáme sa. Tak ako otec. Sme rodina a nás nič nerozdelí. Ani ten malý špuntík, ktorý rastie mamine v brušku. Už teraz ho mám rada a mám... taký... pocit, že to našej rodine iba pomôže. Predsa len, život je Boží dar. Možno sa niekedy zdá, že sa nemáme radi, ale tie občasné hádky, ktoré vyzerajú, ako keby sme sa z duše nenávideli, sú len prejavom lásky. Pretože, od nenávisti k láske je len krôčik.

JURINOVA
JESEŇ
2013

VLADIMÍR PAVLÍK IN MEMORIAM

Život je posvätný

Ľudský život treba vždy chrániť.

Zazvonil telefón. „Tu Tamara Trúchla. Volám správne? Je to byt Pokorných?“ „Počúvam, tu Zlatica Pokorná, voláte správne. Čo potrebujete?“ „Zlatka, som tvoja spolužiačka z vysokej školy, chcem sa s tebou stretnúť, kedy by si mala čas vypočuť ma?“ Dohodli sa na nedeľu.

Keď položila slúchadlo začala Zlatka rozmýšľať, kto to je a čo jej chce povedať. Tamara, Tamara, uvažovala, spolužiačka z vysokej školy. To bolo pred štyridsiatimi rokmi. Od vtedy, čo som prerušila štúdium som sa s nikým nestretla – zauvažovala. Venovala sa výchove detí, mala ich šesť a to si vyžiadalo plné nasadenie a pritom starosť o domácnosť a o manžela, ktorý mal zodpovedné povolanie ako vysokoškolský učiteľ. No, keď sa niekto núka k rozhovoru, treba ho vypočuť.

Nedeľa sa blížila a očakávanie sa zmenilo na nedočkavosť. Zlata nikdy nikomu neodmietla pomoc. Azda je v núdzi, keď sa po toľkých rokoch chce stretnúť. Nuž hosť do domu, Boh do domu, pomyslela si a už nad tým neuvažovala.

Tamaru prijala s pokojom, ale ani teraz si nevedela na ňu spomenúť. „Pod, sadni si u nás, pripravím malinový čaj.“ Kým pripravovala čaj, Tamara si všimla jednoduchosť obydli, ale všade bolo čisto a veľký poriadok. Na stenách bolo niekoľko obrazov L. Záborského, M. Medveckej, V. Hložníka a ďalších. Táto chvíľka bola príležitosťou pripraviť sa na rozhovor. „Tak, čo ťa priviedlo?“ riekla Zlatka. Tamara sa rozhovorila ticho, svalstvo tváre mala napäté a reč bola taká, akoby mala slová koreňmi ponorené do bolesti.

Zlatka obrátila reč na pobyt na vysokej škole a dôvod prerušenia štúdia, na každodenný, problémami a zodpovednosťou naplnený život s deťmi, vnúčatami a teraz už i s pravnúčatami. Tak dala priestor Tamare, aby mala odvahu prehovoriť. V tvári sa jej uhniesdil smútok, reč tichá, ale rozhodná, akoby si zaumienila povedať pravdivo o všetkom, čo ju trápilo. Tón reči nasvedčoval tomu, že to trápenie trvá hodne dlho.

„Keď som skončila vysokú školu, ako lekárka som začínala na Internej klinike v Bratislave. Manžel pracoval na Ministerstve životného prostredia. Mali sme dve dievčatá a nebol problém, aby sa dostali na vysokú školu. Jedna na politológiu, druhá mladšia na ošetrovateľstvo. Manžel mi zomrel ako 56 ročný

na srdcový infarkt. V dcérach som mala nádej do budúcnosti, vysnívala som si ružový svet, ale ten sa mi zrútil prv, ako som ho mohla začať žiť. Obidve mi raz prišli so správou, že čakajú dieťa ešte počas štúdia. V mojej mysli vznikol zmätok, obava a hnev. Zareagovala som so zvýšeným hlasom imperatívne: To si musíte dať vziať, to sa nesmie narodiť, to vám zničí kariéru. Máte čas na deti po promócií! Dievčatá sa rozplakali, došlo k prudkej výmene názorov. Nakoniec poslúchli mňa - matku a išli na interrupciu. Nezaslúžim si to meno matka“, hovorí Tamara, „všetkému som ja na vine. Je to hrôza, na to len pomyslieť. Je to môj egoizmus. Trpím ako Niobe, keď jej Léta šípami prebodla deti. Skamenela a tak ju vyniesli na vrch Silapo, kde plače doteraz (podľa gréckej mytológie)“.

„Prišla som za Tebou, Zlatka, lebo už to nemôžem zniesť. Viem, že pre teba je život na prvom mieste. Ty pochopíš moje slzy, ty ma vypočuješ. Už som rozmýšľala aj o odchode zo života. Načo mám žiť?! Som nehodná matka, nebudem starou mamou nikdy. Obe dcéry majú postabortívny - postinterrupčný syndróm a sterilitu. Ty si, Zlatka, pre deti odišla z fakulty, obetovala si sa, si šťastná a ja som hriešna, ako Herodes. Dlhé roky som sa nikomu nezverila, nikomu nič nepovedala, že to ja som príčinou všetkého nešťastia svojho aj mojich detí, ktoré nikdy nepočujú slovo mama od svojich detí. Sú obe nepłodné. Všetko pre môj hriech. Bojím sa večnosti! Bojím sa zatratenia!“

Hlboko si vzdychla a z očí jej padali slzy. Odpila si zo šálky malinového čaju a potom zatíchla. V mlčaní bolo cítiť očakávanie.

„To sme si sami s deťmi nazbierali lesných malín, je to úžasný liek v studených zimných dňoch. U nás na Orave sú tuhé zimy. Varíme si z malín každoročne sirup“. Zlatka takto načas prerušila smutný rozhovor, vlastne monológ trpiacej ženy a pokračovala. „Veru, život je veľmi zložitý a taký život aký máme, musíme žiť. Iný nemáme. Matka Tereza hovorila, že život sa skladá z maličkostí, ale život sám nie je maličkosťou. Život je prípravou na večnosť.“ Napätie trochu upadlo a Tamara pokračovala vo svojej „spovedi“.

„Tak veru, moja vina je o to väčšia, že ako lekárka viem, že život začína počatím. Už po spojení mužskej a ženskej bunky, začína život“.

Od oplodnenia (konцепcia) ide o živý organizmus. Už zygota má charakteristický počet chromozómov - 46, už tu vo včasnom období začína ten zázrak života. Po zárodkovom období začína plodové obdobie (od konca 2. mesiaca po oplodnení). Vývoj všetkých orgánov je už založený – organogenéza je skončená. Srdce bije od konca 8. týždňa. Nejde len o živý organizmus, ale podľa B. Pascala o viac ako je človek – ide o Božie dieťa, ktoré Boh volá po mene prv, ako ho nazvú menom jeho rodičia. Interrupcia je násilie proti bezbrannému stvoreniu. Je to smutné skončenie života budúceho možno umelca, lekára, učiteľa, remeselníka alebo prezidenta. Ktovie!? Je to tajomstvo života

a tajomstvá sú viac ako absurdity.

„Preto si nedokážem odpustiť svoj hrozný čin, svoje konanie.“ Zatíchla a čakala na odsúdenie.

Ku odsúdeniu nedošlo.

Zlatka s pohnutím vypočula spoveď ženy, čo urobila možno jediný chybný krok svojho života a teraz trpí po celý život. Hľadala slová, ktoré by pomohli ubolenej duši.

„Vieš, Tamara, zamenila som vysokoškolský diplom za dom plný detí. Keď deti odrástli urobila som si knižničku nadstavbu. Robila som v knižnici, aby som mala zarobené na dôchodok. Deti rástli a dnes majú všetky vysokú školu a svoje rodiny. Som Bohu veľmi vďačná za všetko. No nebolo to vždy ľahké! Môj manžel stál pri mne v dobrom i v lepšom. Zlo nás obchádzalo, vďaka Bohu. Ľudia často nechápali náš život početnej rodiny. Hovorili nám, že či sa chceme zničiť, že dnešné deti si nič nevážia a sú nevďačné. Ich predpovede sa však nesplnili. Naše deti sa za nás modlia, navštevujú nás a pomáhajú nám. Keď už nám ubudlo síl a vlasy zbeleli, sú pre nás radosťou a oporou“.

„Tamara, chcem Ti poďakovať za dôveru, za úprimné vyznanie tvojich chýb. Seneca napísal, že začiatkom spasenia je byť si vedomý svojich chýb. Nemusíš si zúfať. Treba žiť s vedomím, že Pán života a smrti každému čo sa vráti do Božieho poriadku ide v ústrety. Ale každý, čo pochybil, musí urobiť krok smerom k Ježišovi.“ Keby naše hriechy boli červené ako šarlát, Boh – Láska ich odpustí po úprimnej ľútosti. Budem sa modliť ja za teba a ty sa modli, prosím Ťa, za mňa“.

Objali sa a slza v oku nešťastnej ženy dostala iskru nádeje.

Potom ešte dlho hovorili o živote a prerušil ich len džavot vnúcat a pravnúcat, čo sa vracali z prechádzky. Všetky sa hrnuli k starej - prastarej mame. Vtedy Tamara poodišla, nechala ich v ich šťastí a po tvári jej stiekli slzy horkosti a rozhodla sa...

Po nejakom čase opätovne sa ozvala s pokojným hlasom: „Vďaka ti, Zlatka, bolo mi odpustené, už som vyrovnaná. Pán je mojou záchranou, oporou a nádejou.“

Každý má právo narodiť sa.

Mária bola mladá a citlivá k bolestiam a ťažkostiam druhých. Mala sociálne cítenie. Keď Petrovi pri pôrode zomrela manželka, vzal si Máriu za ženu. Išla na päť sirôt. Vtedy to tak bolo. Vychovávala ich s kresťanskou láskou. Mali potom ešte troch synov. Ľudia hovorili, že je to obdivuhodné podujat' sa na takú ťažkú úlohu. Mária to chápala ako službu Bohu a ľuďom, ktorí sa ocitli v núdzi. Taká bola doba. Pracovala od svitu do mrku, doma, na poli i v lese. Práca a

modlitba boli náplňou jej života.

Niekedy sa stalo, že mali nedostatok, inokedy hojnosť. No boli aj chvíle, keď bieda trčala z každého kúta. Pritrafil sa aj oheň, aj vojna, aj neúroda. Peter, muž spravodlivý a Mária žena práce, vždy prijali z Božích rúk to dobré, ale aj to zlé, ako biblický Jób. Keď bol zárobok, bolo dobre, keď nebolo práce, priťažilo sa.

Mária mala obľubu v poľnohospodárskych prácach, v poľných kvetoch a v speve vtáčať. Často sa zamýšľala nad zmyslom práce a života. Ľudia v dedine ju mali radi pre jej citlivé srdce a pracovitosť. Pri robote sa zastavila len pri zvuku zvona z kostolnej veže. Vtedy si utrela pot z čela a pomodlila sa Anjel Pána.

Času nikdy nebolo nazvyš. Bolo treba opatrit' deti, dbať na statok, navariť, upiecť, vychovávať deti vo viere v Pána Boha a niekedy nevedela, kde jej hlava stojí. Tak išiel deň za dňom, do mora večnosti tiekol čas. Nemala vyššie vzdelanie, ale mala vrodenu prirodu inteligenciu. Dokázala sa obhájiť a vyznala sa v každej situácii, či už išlo o majetok, obchod, vieru alebo len o riešenie každodenných domácich problémov.

Mala záľubu v pestovaní ľanu. Siala, plela, trhala, máčala, sušila, trepala, česala, priadla, tkala na krosnách a potom na slnku bielila a polievala. Na hotové plátno vyšivala a šila z neho veci dievčatám do výbavy a chlapcom do internátov. Všetko išlo s kostolným poriadkom v Božom programe. Mala úctu od detí, svojich i sirôt a túto úctu si zachovali voči matke Márii všetci po celý život. Všetci boli jej deťmi, nerobila rozdiel.

Najväčšou radosťou aj kultúrnym zážitkom bola pre ňu návšteva kostola a zber úrody na poli. Čas tiekol ako voda vo Váhu. Od jari do zimy práca na poli, od zimy do jari práca v dome. Tak sa míňali roky Pána a život mal svoj zmysel a čaro.

Keď čakala posledné dieťa, mala Mária 42 rokov. Graviditu znášala ako ťarchavosť, ako bremeno. Ľudia sa začali stariet: „Veď už máš tých detí dosť.“ Radi-li jej aj také veci, z ktorých jej až srdce pukalo. Utekala sa k Pánu Bohu, znášala ťarchu tehotenstva a zvlášť sa utiekala k Nebeskej matke, Sedembolestnej Panne Márii, patrónke Slovenska. „Matka Božia, prosím Ťa o pomoc.“ Vybrala sa i na púť na Staré Hory. Tam jej zverila všetky svoje problémy, obavy a žiaľ. Prosila, aby sa dieťa narodilo zdravé a aby jej raz bolo na pomoci, keď ju sily opustia. V poradni jej necitlivo povedali, že sa dieťa môže narodiť retardované. Od zdravotníkov sa poznámky bez citu a taktu znášajú ťažko. Všetko vložila do Božích rúk. Hovorievala, že „každý má právo narodiť sa“, ale myšlienka na možnú vrodenu chybu jej spôsobovala bolesť duše. Aj si poplakala tam, kde ju nik nevidel.

Keď porodila zdravého chlapca, bola plná vďaka Všemohúcemu. Nastali nové ale radosťné povinnosti. Pri opatrovaní syna jej boli všetci na pomoci. A chlapec rástol, vyrástol, stal sa inžinierom. On zostal pri matke aj vtedy, keď ostatní vyleteli z domu za prácou a za povolaním. Petrik, dali mu meno po otcovi, z domu neodišiel. Oženil sa, mali s manželkou tri pekné, zdravé deti.

Najväčšou radosťou pre Máriu bolo, keď prišli vnúčatá a mohla im dať ko-runky na sladkosť a keď mala a mohla deťom nadeľiť niečo z úrody. Nuž také sú slovenské matky. Dal by Pán Boh, aby sa táto tradícia zachovala.

Čas má svoje zákonitosti. Uteká, nezastavíš ho. Raz sa ti zdá, že ide krokom, inokedy cvalom. Človek sa ocitne na konci cesty, ani sa nenazdáš. V starobe sa zdá tempo času privysoké. Starý človek i napriek rôznym neduhom má život najradšej. Petrik sa o matku staral, aj keď jej vlasy zbeleli, aj keď sa stala boha-tou na bolesti. Sily ju opúšťali a došla na okraj dvoch svetov, ktoré sa volajú časnosť a večnosť.

Mária odišla na večný odpočinok ako 77 ročná, celkom potichu, po po-žehnaní kňazom. Pri jej odchode spievali anjeli. Na rozlúčku prišla spústa ľudí a celé veľké potomstvo. Manžel Peter sa z neba díval, on zomrel už prv ako 84 ročný, keď deťom kládol na srdce, aby držali vždy spolu a mali sa radi. To sa naplnilo.

Keď kňaz pri obradoch vyriekol slová: „Zomrela na hrane svätosti, Bohu vďaka“, stretli sa nám s bratom Petrikom oči. Mali sme ich slzavé.

Kvety za život.

Mikro a makrosvet je tak dokonalý a krásny, že ho nemohla stvoriť náhoda. Tolká krása sveta nás udivuje, až žasneme nad darmi, ktorých sa nám dostalo. Ale žiť život, je veľká zodpovednosť.

Najdôležitejším Božím darom je schopnosť živého organizmu zachovať potomstvo, schopnosť reprodukcie. Láska dvoch ľudí navzájom má schopnosť zachovať rod v genetickej postupnosti a zakaždým je to zázrak nového života. Je to obdivuhodné. Dieťa je darom lásky. V jeho očiach sa zrkadlí krása nebies. Kto by netúžil po plodoch lásky?!

Je smutné a bolestné, keď človeku chýba schopnosť odovzdať život, či z vrodenej alebo získanej príčiny. Nech je to už akokoľvek, túžba mať deti je v nás ľuďoch tak silná, že často urobíme čokoľvek, aby sme držali vlastné dieťa v náručí.

Stáva sa, že po zistení príčiny neplodnosti a po liečbe, dôjde ku vytúženému počatiu. Dar materstva a otcovstva plodí veľkú radosť. Zvlášť, ak po dlhých rokoch spoluzití v manželstve, už nebolo nádeje mať vlastnú rodinu.

Jedného dňa, keď májové slnko zohrievalo rozkvitnutú zem, zaklopal nie-

kto na dvere pracovne chirurga. Keď sa dvere otvorili, videl uplakanú ženu asi 35 ročnú, ktorú pozval dnu. Dlhú chvíľu nevedela zo seba vydať slova pre slzy. Chvela sa na celom tele. Chirurg už videl veľa slz pre utrpenie pacientov a ich príbuzných. Oslovil ju: „Tak už slz bolo dosť, hovorte, čo vás trápi!“

Po hlbokom nádychu sa rozhovorila.

„Som Veronika, žijeme s manželom 11 rokov v manželstve a nemôžeme sa dožiť dieťaťa. Dlho ma liečili, až sa moja túžba zmenila na nádej zázraku nového života. Som v požehnanom stave.“

Chirurg sa pousmial a vysvetlil Veronike, že si asi zmýlila dvere, že gynekológia je na 6. poschodí. „Veď práve o to ide. Bola som tam a taká mladá, pekná doktorka ma vyšetrila. Povedala mi, že skutočne čakám potomka, ale že nič z toho nebude, lebo mám rakovinu prsníkovej žľazy. Musím ísť na interrupciu.“

Chirurg hľadal slová útechy, lebo neuvážené a necitlivé slovo môže byť zdrojom nešťastia, príčinou bolesti, môže raniť aj zahubiť. Slovo je matkou veľkej sily a pôsobí buď pozitívne alebo nepriaznivo. Usmernil ženu, aby prešla do ambulancie. Nerobil predčasné závery a prehlásil, že každý problém sa dá vyriešiť. „Až keď vás vyšetrím, potom urobím záver.“ „Do ľufu“ možno povedať čokoľvek aj nepravdu. Dobré? Nasledujte ma“. Po vyšetrení prsníkov sa vrátili do pracovne. „Posaďte sa“, hovorí lekár.

„Nie, nie a nie, nemáte rakovinu!!!“ Povedal s takým dôrazom, že sa jeho slová zmenili takmer na istotu. Veronike vypadli slzy radosti. „Máte cystu, nezhubnú, dá sa liečiť punkciou alebo extirpáciou“. Keď jej vysvetlil, čo to znamená, budúca matka si premietla v duchu ružový film ako bude chystať výbavičku, ako kúpi kočík, ako to oznámi manželovi a celej rodine. Bola šťastná. Len aby ma dobrý Pán Boh uchránil od všetkého zlého.

Nádej je úžasná Božská čnosť. Bez nádeje sa žije ťažko. Nádej je to, s čím sa rozchádzame naposledy. V nádeji sme spasení (Sv. Pavol). Benedikt XVI. napísal o tom encykliku. Keď Veronika počula chirurgove slová srdce, telo i duša sa jej naplnili radosťou v nádeji, že bude matkou. Vtedy sa v nej rozmnožila aj viera a láska sa prehĺbila. Dobré správy vždy potešia, ten pocit je neopísateľný.

„A tej mladej doktorke odpusťte jej nerozvážnosť. Ona sa zmení, keď absolvuje univerzitu života“. „Áno, odpúšťam!“

„Tak je to správne“, dodal lekár. „Odpúšťanie je najušľachtilejší prejav ľudského srdca. Prídte znova vo štvrtok o 14,00 hod. Nezabudnite!“

„Nezabudnem, nezabudnem!“ Prišla na ošetrenie, zákrok sa vydaril.

Po roku niekto zaklopal na dvere chirurgovej pracovne. Zdalo sa mu, že takéto zaklopanie, jeho zvuk a silu už niekedy počul. Nemýlil sa. Otvoril dvere a zočil Veroniku s dieťaťom v náručí. Teraz mala šťastný úsmev na perách.

Manžel prišiel s ňou a prv, akoby ich lekár stihol pozvať dnu, podal chirurgovi kyticu kvetov. „Pán Boh zaplať!“ Znelo to úprimne.

Po rokoch chirurg prednášal v zdravotníckej škole, na chodbe školy zbadal dievčinu – študentku, čo sa učila za sestričku. Jej tvár mu pripomenula spred rokov dávny príbeh. Prišiel k nej a spýtal sa: „Nevoláš sa Veronika?“ „Áno, tak sa volám, mama mi o vás rozprávala, pán učiteľ, ďakujem.“ Odvetila s úsmevom na perách.

Názov: Zborník vybraných prác Celoslovenskej literárnej súťaže duchovnej tvorby
JURINOVA JESEŇ 2013

Vydala: Kysucká knižnica v Čadci v zriaďovateľskej pôsobnosti
Žilinského samosprávneho kraja, 2013

Zodp. redaktorka: PhDr. Blanka Králiková

Zostavovatelia: Darina Bajáková, Viera Višňáková

Grafické spracovanie: Norbert Kotrbanec

Tlač: Mgr. Milan Vakula, Kysucká tlačiareň

Náklad: 200 ks

ISBN 978-80-88708-35-3

S FINANČNOU PODPOROU
MINISTERSTVA KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

